

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DI એસ.સી.LAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૭૭૫/૨૦૧૪

ઈન

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩

વીથ

સિવિલ એપિલિકેશન (ફોર સ્ટે) નં. ૨/૨૦૧૪

ઈન

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૭૭૫/૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી જે.બી.પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી વિરેશકુમાર બી. માયાણી

=====

૧	શું સ્થાનિક પેપર્સના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા
૨	પત્રકારને રિફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તેના હેઠળ કરાયેલા કોઈપણ આદેશને લગતા કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના

=====

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧ અન્ય (ઓ)

વિરુદ્ધ

કામુબેન, તે દલપતભાઈ દુર્લભભાઈ પટેલના વિધવા અને ૧ અન્ય (ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧, ૨ તરફે સુશ્રી મનીષા લવકુમાર, વિદ્વાન ગવર્નમેન્ટ

પ્લીડર, શ્રી રાકેશ પટેલ, વિદ્વાન એ.જી.પી. સાથે

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી રાજેશ કે. સાવજાણી(૨૨૨૫)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે સુશ્રી અનુજા એસ. નાણાવટી(૫૨૨૯)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી જે.બી.પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી વિરેશકુમાર બી. માયાણી

તારીખ:૨૧/૧૧/૨૦૧૯

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમુર્તિશ્રી જે.બી.પારડીવાલા દ્વારા)

૧. આ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ લેટર્સ પેટન્ટના કલોઝ ૧૫ હેઠળ ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવી છે અને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ માં આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા તારીખ ૧૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૩ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને આદેશ સામે નિર્દેશિત છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન સિંગલ જજે મૂળ અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ મંજૂર કરી હતી.

૨. આ અપીલ તરફ દોરી જતી હકીકતોનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય છે;

૨.૧. આમાં સામાવાળા નં. ૧ (મૂળ અરજદાર) એ નીચેની રાહતો માટે પ્રાર્થના કરતી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ દાખલ કરી હતી;

“(એ) આપ નામદાર મેન્ડેમસ, સર્ટિઓરારી અથવા અન્ય કોઈ રીટ અથવા નિર્દેશ પસાર કરીને સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૩ ના આક્ષેપિત આદેશ, અરજીના એનેક્સર-ડી ને રદબાતલ અને રદ કરવા મહેરબાની કરશોજી;

(બી) આપ નામદાર એવી જાહેરાત કરવા મહેરબાની કરશોજ કે ૩૦મી માર્ચ, ૧૯૯૯ ના રોજ અર્બન લેન્ડ સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન એક્ટ અમલમાં આવતાં, અર્બન લેન્ડ સીલિંગ એક્ટ હેઠળની તમામ કાર્યવાહીઓ રદ થઈ ગઈ છે અને અરજદાર પ્રશ્ન હેઠળની જમીનોના માલિક રહે છે અને વધારાની જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી ૩૭૮૦ ચોરસ મીટર જમીનને વધારાની જમીન તરીકે જાહેર કરી શકાતી નથી;

(સી) આપ નામદાર મેન્ડેમસની રીટ અને/અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રીટ, દિશા અથવા આદેશ પસાર કરીને સામાવાળાને નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપવા અને સર્વે નં. ૯૦/૧/૧, ૯૦/૧/૨ અને ૪૯૪ અને ઘર નં. ૩૮૪ ધરાવતી સદર જમીનોના અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવતા વિકાસમાં દખલ ન કરવા નિર્દેશ આપવા મહેરબાની કરશોજ;

(ડી) વર્તમાન અરજીના એડમિશન, અંતિમ સુનાવણી અને નિકાલ સુધી, આપ નામદાર સામાવાળા નં. ૨ ને સર્વે નં. ૯૦/૧/૧, ૯૦/૧/૨ અને ૪૯૪ અને ઘર નં. ૩૮૪ ધરાવતી જમીનો અંગે નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપવા અને અરજદારને

સદર જમીનોની મંજૂરી આપવા મહેરબાની કરશોજી;

(ઈ) ન્યાયના હિતમાં અન્ય અને વધુ આદેશ જે આ નામદાર કોર્ટને યોગ્ય લાગે તે કરવા મહેરબાની કરશોજી."

૨.૨. એક ધનીબેન ડી/ઓ હરિભાઈ લાલભાઈ અને ડબલ્યુ/ઓ દલપતભાઈ દુર્લભભાઈ, ગામ: કતારગામ, તાલુકો: ચોર્યાસી, જિલ્લો: સુરત ખાતે ઘર નં. ૩૮૪ સહિત અનુક્રમે સર્વે નં. ૯૦/૧/૧, ૯૦/૧/૨ અને ૪૯૪ ધરાવતી ખેતીલાયક જમીનો ધરાવતા હતા.

૨.૩. સદર ધનીબેને ઉપરોક્ત મિલકતો જાહેર કરતાં અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન) એક્ટ, ૧૯૭૬ (ટૂંકમાં "યુ.એલ.સી. એક્ટ") ની કલમ ૬ હેઠળ ફોર્મ નં. ૧ દાખલ કર્યું હતું.

૨.૪. સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષ યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળની કાર્યવાહી દરમિયાન તારીખ ૧૭મી ઓક્ટોબર, ૧૯૮૩ ના રોજ ધનીબેનનું અવસાન થયું.

૨.૫. ધનીબેનના પતિ એટલે કે દલપતભાઈએ સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષ કાર્યવાહીમાં હાજરી આપવાનું ચાલુ રાખ્યું.

૨.૬. તારીખ પમી નવેમ્બર, ૧૯૯૦ ના આદેશ દ્વારા, સક્ષમ સત્તાધિકારીએ ઠરાવ્યું કે કોઈ વધારાની ખાલી જમીન નથી અને તે મુજબ ફોર્મ નં. ૧ ફાઈલ કર્યું.

૨.૭. સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ પમી નવેમ્બર, ૧૯૯૦ ના ઉપર ઉલ્લેખિત આદેશને રાજ્ય સરકાર દ્વારા યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ રિવિઝનલ ઓથોરિટી સમક્ષ રિવિઝનલ એપ્લિકેશન દાખલ કરીને પડકારવામાં આવ્યો હતો.

૨.૮. રિવિઝનલ ઓથોરિટીએ, તારીખ ૨૩મી મે, ૧૯૯૪ ના આદેશ દ્વારા, ઠરાવ્યું કે ઘોષણાકર્તા પાસે ૩૭૮૦ ચોરસ મીટર વધારાની ખાલી જમીન હતી.

૨.૯. ધનીબેનના અવસાન પછી, તેમના પતિ દલપતભાઈએ સામાવાળા નં. ૧ એટલે કે કામુબેન સાથે લગ્ન કર્યા. બાદમાં, દલપતભાઈનું પણ અવસાન થયું. આવા સંજોગોમાં, કામુબેન મૃતક દલપતભાઈના એકમાત્ર હયાત વારસદાર રહ્યા.

૨.૧૦. કામુબેને આ કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ દાખલ કરી હતી, જેમાં એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ રિવિઝનલ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ૩૭૮૦ ચોરસ મીટર જમીનને વધારાની ખાલી જમીન

તરીકે ઠરાવતા રાજ્ય સરકાર દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને પડકારવામાં આવ્યો હતો.

૨.૧૧. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ ને આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા તારીખ ૯મી માર્ચ, ૧૯૯૫ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૨.૧૨. કામુબેને, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશથી અસંતુષ્ટ થઈને, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ ફગાવી દેવા સામે, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ દાખલ કરી અને તે દ્વારા વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશની કાયદેસરતા અને માન્યતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો.

૨.૧૩. લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ તારીખ ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ ના આદેશ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. આદેશ નીચે મુજબ છે;

“પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

અમને મહેસૂલી સત્તાધિકારીઓના તારીખ ૨૩.૦૫.૧૯૯૪ અને

૧૩.૧૨.૧૯૯૪ ના આદેશોમાં કોઈ ખામી જણાતી નથી, જે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.

રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ૧૬.૧૦.૧૯૯૬ ના રોજ કબજો પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પાછળથી અપીલકર્તાએ નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ માટે પણ અરજી દાખલ કરી છે, પરંતુ તે પણ નકારી કાઢવામાં આવી હતી, જેની સામે અપીલકર્તાએ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન દાખલ કરી અને તે પેન્ડિંગ છે.

૧૬.૧૦.૧૯૯૬ ના રોજ કબજો પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવ્યો છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, અમને આક્ષેપિત આદેશોની શુદ્ધતા તપાસવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી, તેથી, અમે વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાને માન્ય રાખીએ છીએ.

પરિણામે, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે.”

૨.૧૪. એવું જણાય છે કે અપીલ ફગાવી દીધા પછી, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, કામુબેને સક્ષમ સત્તાધિકારી અને અધિક સચિવ (યુ.એલ.સી.), સુરતને “નો

ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ” માટે વિનંતી કરતી અરજી કરી હતી. આવી અરજી એ આધાર પર નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ માંગવા માટે કરવામાં આવી હતી કે અર્બન લેન્ડ સીલિંગ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને અનુસરીને, પ્રશ્ન હેઠળની જમીનનો કબજો, કોઈ પણ સમયે, તેમની પાસેથી કે તેમના પૂર્વજો પાસેથી લેવામાં આવ્યો ન હતો અને તે વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનના વાસ્તવિક ભૌતિક કબજામાં હતા.

૨.૧૫. તારીખ ૨૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૩ ના આદેશ દ્વારા, નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ માંગતી ઉપર ઉલ્લેખિત અરજી નકારી કાઢવામાં આવી હતી.

૨.૧૬. કામુબેને, ઉપર ઉલ્લેખિત આદેશથી અસંતુષ્ટ થઈને, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ દાખલ કરી.

૨.૧૭. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ પર વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, અને તારીખ ૧૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૩ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા નીચે મુજબ ઠરાવીને તે મંજૂર કરી હતી;

“૪. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ, સિનિયર એડવોકેટ શ્રી એસ.એચ. સંજયલાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે ૩૭૮૦ ચોરસ મીટર જમીનને

વધારાની ખાલી જમીન જાહેર કરતા રાજ્ય સરકાર દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને અનુસરીને, વિવાદિત જમીનનો કબજો કાયદેસરની પ્રક્રિયા અનુસરીને લેવામાં આવ્યો નથી અને તે મુજબ, અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન) રિપીલ એક્ટ, ૧૯૮૮ (જેને હવે પછી રિપીલ એક્ટ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) અમલમાં આવવા પર, યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળની કાર્યવાહી રદ થઈ ગઈ છે અને અરજદાર સદર જમીનોનો વિકાસ કરવા હકદાર છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આજદિન સુધી, વધારાની ખાલી જમીન જાહેર કરાયેલી જમીનનો કબજો લેવા માટે યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળ વિચારવામાં આવેલી કોઈ નોટિસ અરજદારને કે તેના પૂર્વજોને બજાવવામાં આવી નથી અને તે મુજબ, કબજો લેવા માટે કોઈ પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી નથી. તેથી, અરજીમાં માંગવામાં આવેલી રાહતો આપીને અરજી મંજૂર કરવા યોગ્ય છે.

૫. અરજીનો વિરોધ કરતાં, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી વિરલ દવેએ રજૂઆત કરી હતી કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનનો કબજો રિપીલ એક્ટ અમલમાં આવતા પહેલા ઘણા સમય અગાઉ યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસર્યા પછી લેવામાં આવ્યો હતો અને તે મુજબ, અરજદાર નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ મેળવવા હકદાર

નથી. સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા એફિડેવિટ-
 ઈન-રિપ્લાયમાં કરવામાં આવેલા કથનો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો
 હતો જેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા
 યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ આદેશ કરવામાં આવ્યા પછી,
 સદર એક્ટની કલમ ૮ હેઠળ યોગ્ય આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો
 હતો અને જમીન માલિકને અંતિમ નિવેદન અંગે જાણ કરવામાં આવી
 હતી. વધુમાં એવું કથન કરવામાં આવ્યું છે કે યુ.એલ.સી. એક્ટની
 કલમ ૧૦(૧) હેઠળનું જાહેરનામું ૨૩મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૫ ના રોજ
 પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું અને કલમ ૧૦(૩) હેઠળનું જાહેરનામું
 ૧૧મી એપ્રિલ, ૧૯૯૬ ના રોજ સરકારી ગેઝેટમાં પ્રકાશિત કરવામાં
 આવ્યું હતું અને આ અંગેની નોંધ મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં તારીખ ૭મી
 ઓગસ્ટ, ૧૯૯૫ ના રોજ મ્યુટેશન એન્ટ્રી નં. ૮૩૩૩ દ્વારા કરવામાં
 આવી હતી. કે ત્યારબાદ, યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫)
 હેઠળની નોટિસ ૨૪મી જુલાઈ, ૧૯૯૬ ના રોજ જમીનમાલિકને
 બજાવવામાં આવી હતી જેના અનુસંધાનમાં વધારાની ખાલી જમીન
 સરકારને સોંપવામાં આવી હતી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે
 વધારાની ખાલી જમીન જાહેર કરાયેલી જમીનનો કબજો ૧૬મી
 ઓક્ટોબર, ૧૯૯૬ ના રોજ પંચો અને મામલતદાર, યુ.એલ.સી.,
 સુરતની હાજરીમાં સોંપવામાં આવ્યો હતો. અરજદાર દ્વારા દાખલ

કરવામાં આવેલી રિટ અરજી ફગાવી દેવામાં આવ્યા બાદ આવો કબજો લેવામાં આવ્યો હતો. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રિપીલ એક્ટ અમલમાં આવતા પહેલા વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનનો કબજો લેવામાં આવ્યો હોવાથી અને કોઈ સત્તાધિકારી સમક્ષ કોઈ કાર્યવાહી પેન્ડિંગ ન હોવાથી અને રિપીલ એક્ટની કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (એ) ની જોગવાઈઓ, કલમ ૪ ના પ્રોવિઝો સાથે વાંચતા, મુખ્ય કાયદાની રદબાતલ કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ ખાલી જમીનના નિહિત થવાને અસર કરશે નહીં, કારણ કે કબજો રાજ્ય સરકાર વતી લેવામાં આવ્યો છે. અરજી ગુણદોષ વગરની હોવાથી, તેને ફગાવી દેવા પાત્ર છે.

૬. રિજોઈન્ડરમાં, શ્રી સંજલવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે જો સામાવાળાઓનો કેસ એવો હોય કે તેઓએ વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનનો કબજો લીધો છે, તો તેમણે એ દર્શાવવું જરૂરી છે કે આવો કબજો કાયદા મુજબ યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરીને લેવામાં આવ્યો છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, અરજદારને કે તેના પૂર્વજોને યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫) અથવા યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૬) હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવી નથી. સંજોગો હેઠળ, જો સામાવાળાઓ

દ્વારા કોઈ કાગળ પરનો કબજો લેવામાં આવ્યો હોય તો તેને યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળ વિચારવામાં આવેલ કાયદેસરનો કબજો કહી શકાય નહીં. તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે વિનાયક કાશીનાથ શિલકર વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કલેક્ટર અને સક્ષમ સત્તાધિકારી અને અન્યના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નોંધાયેલ ન હોય તેવા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં રાજ્ય સરકાર ખાલી જમીનનો કબજો લેવામાં આવ્યો છે તે સ્થાપિત કરવામાં સક્ષમ ન હતી અને સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે વાસ્તવિક કબજા વિના કાયદાના અમલ દ્વારા રાજ્ય સરકાર પાસે ખાલી જમીનનું માત્ર નિહિત થવું રિપીલ એક્ટની કલમ ૩(૧)(એ) ના અમલ માટે પૂરતું નથી. રઘબીર સિંહ સેહરાવત વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૨) ૧ એસ.સી.સી. ૭૯૨ ના કેસમાં અને રિતેશ તિવારી અને અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૦) ૧૦ એસ.સી.સી. ૬૭૭ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૭. અમે શ્રી જયંત ભૂષણ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોમાં અમુક અંશે સંપૂર્ણ બળ શોધીએ છીએ, અને ઠરાવીએ છીએ કે ૧૯૭૬ ના કાયદા હેઠળ કોઈપણ કોર્ટ/સત્તાધિકારી સમક્ષ પેવિંગ તમામ

કાર્યવાહીઓ ૧૯૯૯ ના કાયદા અમલમાં આવવા પર આપોઆપ રદબાતલ થઈ ગઈ છે, જો કે કોઈ ચોક્કસ કેસમાં સામેલ જમીનનો કબજો રાજ્ય દ્વારા લેવામાં આવ્યો ન હોય. આવો દષ્ટિકોણ પંડિત મદન સ્વરૂપ શ્રોતિયા પબ્લિક ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય; ઘાસીતેય લાલ સાહુ વિરુદ્ધ સક્ષમ સત્તાધિકારી; મુર્કરમ અલી ખાન વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય અને સુલોચના ચંદ્રકાંત ગલાંડે વિરુદ્ધ પુણે મ્યુનિસિપલ ટ્રાન્સપોર્ટના કેસમાં આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા સાથે સુસંગત છે.

૮. ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષ અમને આગળ એ પ્રશ્ન તરફ દોરી જાય છે કે શું અપીલકર્તાઓ પાસે કોર્ટનો સંપર્ક કરવા માટે કોઈ વ્યાજબી કારણ છે. પ્રથમ, ૧૯૭૬ ના કાયદા હેઠળ સત્તાવાળાઓ દ્વારા અપીલકર્તાઓ સામે કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી ન હતી. બીજું, રાજ્ય સત્તાવાળાઓ, આમાં સામાવાળાઓ, તેમની વૈધાનિક ફરજો બજાવવામાં ખરાબ રીતે નિષ્ફળ રહ્યા અને એવું જણાય છે કે તેઓ ૧૯૯૩ ના વર્ષમાં ૧૯૭૬ ના કાયદાની કલમ ૧૦(૫) હેઠળ નોટિસ જારી કરવા છતાં વિવાદિત જમીનનો વાસ્તવિક ભૌતિક કબજો લેવાની હિંમત એકત્ર કરી શક્યા નથી. વધુમાં, કહેવાતા સત્તાવાળાઓ બાર વર્ષના સમયગાળા પછી ૧૯૭૬ ના કાયદાની કલમ ૧૦ હેઠળ નોટિસ

જારી કરી શક્યા કારણ કે વધારાની જમીનની આકારણી ૧૯૮૧ માં જ અંતિમ બની ગઈ હતી. સત્તાવાળાઓ તરફથી આવું ઉદાસીન વલણ પ્રશંસનીય નથી પરંતુ તે નિંદનીય છે, પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે કોર્ટે માત્ર અપીલકર્તાઓના કહેવા પર મૂળ કાર્યકાળ ધારકો અને ત્યારબાદના હસ્તાંતરણકર્તાઓની ગેરહાજરીમાં આ કાર્યવાહીમાં રિપીલ ૧૯૯૯ ના કાયદાની અસર જ નક્કી કરવી જોઈએ કારણ કે આ કેસની હકીકતની સ્થિતિમાં જ્યાં અપીલકર્તાઓએ, તેમને શ્રેષ્ઠ રીતે જાણીતા કારણોસર, બંને વેચાણ દસ્તાવેજો રેકૉર્ડ પર મૂકવાનું યોગ્ય માન્યું નથી. યુ.પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ હરિ રામ, ૨૦૧૩ (૩) સ્કેલ ૩૪૮ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો જેમાં કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) અને (૬) હેઠળ નોટિસ આપવાની આવશ્યકતા ફરજિયાત છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આમ, કાયદાની કલમ ૧૦(૫) અને કલમ ૧૦(૬) ની ફરજિયાત જોગવાઈઓ વર્તમાન કેસમાં સંતોષવામાં આવી નથી અને તે મુજબ, સામાવાળાઓ દ્વારા જો કોઈ કબજો લેવામાં આવ્યો હોય તો તે કાયદાની દૃષ્ટિએ કાયદેસરનો કબજો નથી અને તે મુજબ, અરજદાર અરજીમાં માંગવામાં આવેલી રાહતો મંજૂર કરવા હકદાર છે.

૯. વર્તમાન કેસમાં સામેલ વિવાદ ખૂબ જ સાંકડા દાયરામાં રહેલો છે. એકમાત્ર પ્રશ્ન જે વિચારણા માટે ઊભો થાય છે તે એ છે કે શું સામાવાળાઓએ યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ પસાર કરાયેલા આદેશ દ્વારા વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનનો કબજો લીધો હોવાનું કહી શકાય. સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા એફિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાયમાં, એવું કથન કરવામાં આવ્યું છે કે યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫) તેમજ ૧૦(૬) હેઠળ નોટિસ જારી કરીને કાયદા મુજબની યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી હતી અને પંચોની હાજરીમાં કબજો લેવામાં આવ્યો હતો, તેથી કોર્ટે સક્ષમ સત્તાધિકારીની કચેરીમાંથી મૂળ રેકૉર્ડ મંગાવ્યો હતો. રેકૉર્ડ પરથી જાણવા મળે છે કે યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૧) અને ૧૦(૩) હેઠળના જાહેરનામા ધનીબેનના નામે જારી કરવામાં આવ્યા હતા જે સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષની કાર્યવાહી દરમિયાન મૃત્યુ પામ્યા હતા. એટલું જ નહીં, કલમ ૧૦(૫) હેઠળ કબજો સોંપવા માટેની નોટિસ પણ ધનીબેનને જારી કરવામાં આવી હતી. આ ઉપરાંત, સમગ્ર રેકૉર્ડમાં, એવું દર્શાવવા માટે કોઈ સામગ્રી નથી કે કલમ ૧૦(૫) હેઠળની નોટિસ હકીકતમાં કોઈને બજાવવામાં આવી છે. એ નોંધવું જોઈએ કે મૂળ ઘોષણાકર્તા- ધનીબેન સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષની કાર્યવાહી દરમિયાન અવસાન પામ્યા હતા અને ધનીબેનના

અવસાનની હકીકતનો ઉલ્લેખ સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશમાં છે તે હકીકત હોવા છતાં, યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળના સત્તાવાળાઓએ તેમના વારસદારોને રેકૉર્ડ પર લાવવાને બદલે ધનીબેન સામે કાર્યવાહી ચાલુ રાખી છે. આમ, યુ.એલ.સી. કલમ ૧૦(૧) અને ૧૦(૩) હેઠળના જાહેરનામા એવા વ્યક્તિના સંબંધમાં જારી કરવામાં આવ્યા છે જે પહેલેથી જ મૃત્યુ પામ્યા હતા. તદુપરાંત, યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫) હેઠળની નોટિસ પણ ધનીબેનને જારી કરવામાં આવી હતી, જોકે યુ.એલ.સી. સત્તાવાળાઓને જાણ હતી કે તેમનું અવસાન થયું છે. પુનરાવર્તનના જોખમે એવું કહી શકાય કે રેકૉર્ડ પર એવું કંઈ નથી જે દર્શાવે કે આવી નોટિસ ધનીબેનને જારી કરવામાં આવી હોવા છતાં હકીકતમાં તેમના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓને બજાવવામાં આવી હતી.

૧૦. આ તબક્કે ઈન્દ્રજીતસિંહ પી. ગીલ વિરુદ્ધ સક્ષમ સત્તાધિકારી અને ડેપ્યુટી કલેક્ટર, અમદાવાદ અને અન્ય, ૨૦૦૭ (૧) જી.એલ.આર. ૬૭૭ ના કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ લઈ શકાય છે, જેમાં કોર્ટે યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫) અને ૧૦(૬) ના સંદર્ભમાં, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:—

૧૧. કાયદાની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) અને (૬) જે વર્તમાન અરજીના હેતુ માટે સંબંધિત છે તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

૧૨. સીલિંગ મર્યાદા કરતાં વધુ ખાલી જમીનનું સંપાદન:-

(૫) જ્યાં પેટા-કલમ (૩) હેઠળ રાજ્ય સરકારમાં કોઈપણ ખાલી જમીન નિહિત કરવામાં આવે છે, ત્યાં સક્ષમ સત્તાધિકારી, લેખિતમાં નોટિસ દ્વારા, કોઈપણ વ્યક્તિ કે જે તેના કબજામાં હોય તેને નોટિસ બજાવ્યાના ત્રીસ દિવસની અંદર રાજ્ય સરકારને અથવા આ સંબંધમાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા યોગ્ય રીતે અધિકૃત કોઈપણ વ્યક્તિને તેનો કબજો સમર્પિત અથવા સોંપવાનો આદેશ આપી શકે છે.

(૬) જો કોઈ વ્યક્તિ પેટા-કલમ (૫) હેઠળ કરવામાં આવેલા આદેશનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે છે અથવા નિષ્ફળ જાય છે, તો સક્ષમ સત્તાધિકારી ખાલી જમીનનો કબજો લઈ શકે છે અથવા તેને સંબંધિત રાજ્ય સરકારને અથવા આ સંબંધમાં આવી રાજ્ય સરકાર દ્વારા યોગ્ય રીતે અધિકૃત કોઈપણ વ્યક્તિને આપવા માટે કારણ બની શકે છે અને તે હેતુ માટે જરૂરી હોય તેવા બળનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

૨૧. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના સાદા વાંચન પર, તે સ્પષ્ટ છે કે કાયદો

જમીન-ધારક અથવા વધારાની ખાલી જમીનના કબજામાં રહેલા કોઈપણ વ્યક્તિને રાજ્ય સરકારને તેનો કબજો સમર્પિત કરવા અથવા સોંપવાની તક આપવાનું વિચારે છે અને આ હેતુ માટે લેખિતમાં નોટિસ આપવાની જોગવાઈ કરે છે, જેમાં આવી વ્યક્તિને આવી જમીનોનો કબજો સમર્પિત કરવા અથવા સોંપવાનો આદેશ આપવામાં આવે છે. જ્યારે આવી નોટિસને અનુસરીને, આવી વ્યક્તિ નોટિસ બજાવ્યાના ત્રીસ દિવસની મુદતની અંદર પેટા-કલમ (૫) હેઠળના આદેશનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે અથવા નિષ્ફળ જાય ત્યારે જ, સક્ષમ સત્તાધિકારીએ ખાલી જમીનનો કબજો લેવાનો રહે છે અને તે હેતુ માટે જરૂર પડે તો બળનો ઉપયોગ કરી શકે છે. તેથી, કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) ની જોગવાઈઓનો આશરો ત્યારે જ લેવાનો છે જ્યારે નિર્ધારિત મુદતની અંદર કાયદાની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળના આદેશનો ઇનકાર અથવા બિન-પાલન થાય.

૨૨. ઉપર નોંધેલી હકીકતો પરથી જોઈ શકાય છે તેમ, જો કે સામાવાળાઓનો કેસ એવો છે કે અરજદારને કાયદાની કલમ ૧૦(૫) હેઠળ યોગ્ય રીતે નોટિસ બજાવવામાં આવી છે, પરંતુ નોટિસ યોગ્ય રીતે બજાવવામાં આવી છે તે દર્શાવવા માટે કોઈ સહાયક દસ્તાવેજ રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલા

ઉપરોક્ત કથનોની શુદ્ધતા ચકાસવાના હેતુથી, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડરને સક્ષમ સત્તાધિકારી પાસેથી કેસનો રેકૉર્ડ મંગાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. રેકૉર્ડ જોતાં, તે સ્પષ્ટ છે કે જોકે કાર્યવાહીના દરેક તબક્કે અરજદારને જારી કરવામાં આવેલી નોટિસો રજિસ્ટર્ડ પોસ્ટ એકનોલેજમેન્ટ ડ્યુ દ્વારા બજાવવામાં આવી છે અને તેની એકનોલેજમેન્ટ રસીદો પણ રેકૉર્ડ પર જોવા મળે છે. પરંતુ, જ્યાં સુધી કાયદાની કલમ ૧૦(૫) હેઠળની નોટિસનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી આવી કોઈ રસીદ રેકૉર્ડ પર જોવા મળતી નથી. તેથી, નોટિસ બજાવ્યાના પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, એવું કહી શકાય નહીં કે કાયદાની કલમ ૧૦(૫) ની આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે.

૨૩. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિરુદ્ધ બી.ઈ. બિલીમોરિયા, ૨૦૦૩ (૭) એસ.સી.સી. ૩૩૬ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન) એક્ટ, ૧૯૭૬ ના સંદર્ભમાં ઠરાવ્યું છે કે સદર કાયદો સંપત્તિ છીનવી લેતો કાયદો હોવાથી તેનું કડક અર્થઘટન કરવું જરૂરી છે.

૨૪. સર્વોચ્ચ અદાલતે ભાવનગર યુનિવર્સિટી વિરુદ્ધ પાલિતાણા

સુગર મિલ (પી) લિમિટેડ, ૨૦૦૩ (૨) એસ.સી.સી. ૧૧૧ :
[૨૦૦૩ (૨) જી.એલ.આર. ૧૧૫૪ (એસ.સી.)] ના કેસમાં,
ગુજરાત ટાઉન પ્લાનિંગ એન્ડ અર્બન ડેવલપમેન્ટ એક્ટ, ૧૯૭૬ ના
સંદર્ભમાં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે: મિલકતના ઉપયોગ અને ભોગવટા
પરના વૈધાનિક પ્રતિબંધનું કડક અર્થઘટન કરવું જોઈએ. તે સુસ્થાપિત
છે કે જ્યારે કોઈ વૈધાનિક સત્તાધિકારીને કોઈ કામ ચોક્કસ રીતે
કરવાનું હોય, ત્યારે તે કામ તે જ રીતે થવું જોઈએ અથવા મિલકુલ ન
થવું જોઈએ. સદર કાયદા હેઠળ કામ કરતી વખતે રાજ્ય અને અન્ય
સત્તાવાળાઓ માત્ર કાયદા દ્વારા નિર્મિત છે. તેઓએ તેની ચાર
દીવાલોની અંદર રહીને કામ કરવું જોઈએ.

૨૫. આમ, ઉપરોક્ત નિર્ણયના સિદ્ધાંત સાથે કડક અર્થઘટનના
સિદ્ધાંતને લાગુ કરતાં, સત્તાવાળાઓએ કાયદાકીય જોગવાઈઓ
અનુસાર કડક રીતે કાર્ય કરવાની જરૂર છે. આમ, જ્યારે કલમ ૧૦ ની
પેટા-કલમ (૫) કબજો ધરાવનાર વ્યક્તિને સદર પેટા-કલમ
હેઠળના આદેશની નોટિસ આપવાનું ફરજિયાત કરે છે, ત્યારે તેનું
સાચા અર્થમાં પાલન કરવું જરૂરી છે. સામેલ અધિકારોની પ્રકૃતિને
ધ્યાનમાં લેતા, નોટિસ બજાવ્યા વિના માત્ર નોટિસ જારી કરવી, તેને
કાયદાની જોગવાઈઓનું યોગ્ય પાલન કહી શકાય નહીં. આ ઉપરાંત,

કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) ની જોગવાઈઓનો આશરો ત્યારે જ લઈ શકાય જો વ્યક્તિ નોટિસ બજાવ્યાના ત્રીસ દિવસની મુદતની અંદર તેની પેટા-કલમ (૫) હેઠળના આદેશનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય. તેથી, કાયદાની કલમ ૧૦(૬) હેઠળ કબજો લઈ શકાતો નથી, સિવાય કે નોટિસ બજાવ્યાની તારીખથી ત્રીસ દિવસનો સમયગાળો વીતી ગયો હોય. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ નોટિસ ન બજાવવાની ગેરહાજરીમાં, ત્રીસ દિવસના સમયગાળાની ગણતરી માટે કોઈ પ્રારંભિક બિંદુ રહેશે નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સમય શરૂ થશે નહીં, તેથી કાયદાની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) હેઠળ કબજો લેવાનો પ્રશ્ન બિલકુલ ઊભો થશે નહીં. આ બાબતના આ દષ્ટિકોણમાં, સામાવાળા સત્તાવાળાઓ માટે કાયદાની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) ની જોગવાઈઓનું પ્રથમ પાલન કર્યા વિના તેની પેટા-કલમ (૬) ની જોગવાઈઓનો આશરો લેવો ખુલ્લો ન હતો. તેથી, આવી કાર્યવાહી કાયદાકીય જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં હોવાથી તેને જાળવી રાખી શકાય નહીં અને તે રદ કરવા પાત્ર છે.

૨૬. યુ.પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ હરિ રામ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:-

૨૭. કાયદો બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવાની જોગવાઈ કરે છે પરંતુ ત્યારે જ જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળના આદેશનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે અથવા નિષ્ફળ જાય. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) ફરીથી કબજા વિશે વાત કરે છે જે કહે છે કે, જો કોઈ વ્યક્તિ પેટા-કલમ (૫) હેઠળ કરવામાં આવેલા આદેશનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે છે અથવા નિષ્ફળ જાય છે, તો સક્ષમ સત્તાધિકારી રાજ્ય સરકારને આપવા માટે ખાલી જમીનનો કબજો લઈ શકે છે અને તે હેતુ માટે, જરૂરી હોય તેવા બળનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. તેથી, પેટા-કલમ (૬), એવી સ્થિતિની વિચારણા કરે છે કે જેમાં વ્યક્તિ પેટા-કલમ (૫) હેઠળના આદેશનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે છે અથવા નિષ્ફળ જાય છે, જે કિસ્સામાં સક્ષમ સત્તાધિકારી બળનો ઉપયોગ દ્વારા કબજો લઈ શકે છે. તેથી, જમીનનો બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવાનો આશરો એવી સ્થિતિમાં જ લેવામાં આવે છે જે કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) હેઠળ આવે છે અને પેટા-કલમ (૫) હેઠળ નહીં. તેથી, પેટા-કલમ (૫) અને (૬), બંને પરિસ્થિતિઓની કાળજી લે છે, એટલે કે નોટિસ આપીને કબજો લેવો જે શાંતિપૂર્ણ કબજો છોડવો છે અને કલમ ૧૦(૫) હેઠળ કબજો સોંપવામાં અથવા આપવાનો ઇનકાર કરવા પર, કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) હેઠળ બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવો.

૨૮. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) અને (૬) હેઠળ નોટિસ આપવાની આવશ્યકતા ફરજિયાત છે. જો કે તેમાં 'શકે છે' શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે, બંને પેટા-કલમોમાં 'શકે છે' શબ્દને 'જોઈએ' તરીકે સમજવો જોઈએ કારણ કે કાયદાના અમલનું કાર્ય સોંપાયેલ કોર્ટે એ નક્કી કરવાની જરૂર છે કે કાયદાકીય મંડળ જરૂરિયાતનો અમલ કરવામાં નિષ્ફળતાથી કયા પરિણામો ઈચ્છતું હતું. કલમ ૧૧ ની પેટા-કલમ (૫) અથવા પેટા-કલમ (૬) હેઠળ નોટિસ જારી ન કરવાની અસર એ છે કે તેના પરિણામે જમીન માલિકને નોટિસ વિના જમીનમાંથી બેદખલ કરી શકાય છે, તેથી, 'શકે છે' શબ્દને 'જોઈએ' તરીકે વાંચવો જોઈએ.

૨૯. ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં વર્તમાન કેસની હકીકતોની તપાસ કરતા, કેસના રેકૉર્ડ પરથી, એવું સ્થાપિત કરવા માટે કંઈ નથી કે અરજદારને અથવા તેના શીર્ષકમાં પૂર્વજને યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫) હેઠળ નોટિસ બજાવવામાં આવી હતી. સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા એફિડેવિટની સાથે, નોટિસ યોગ્ય રીતે બજાવવામાં આવી હોવાનું દર્શાવવા માટે કોઈ સહાયક દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી. મૂળ રેકૉર્ડમાં પણ

યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫) હેઠળ નોટિસ બજાવ્યાનો સંકેત આપતી કોઈ પહોંચ રસીદ નથી. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) પૂરી પાડે છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ પેટા-કલમ (૫) હેઠળના આદેશનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો સક્ષમ સત્તાધિકારી ખાલી જમીનનો કબજો લઈ શકે છે અથવા તેને સંબંધિત રાજ્ય સરકારને અથવા આ સંબંધમાં આવી રાજ્ય સરકાર દ્વારા યોગ્ય રીતે અધિકૃત કોઈપણ વ્યક્તિને આપવા માટે કારણ બની શકે છે અને તે હેતુ માટે જરૂરી હોય તેવા બળનો ઉપયોગ કરી શકે છે. આમ, યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) નો આશરો લેવાના હેતુ માટે, એક પૂર્વશરત એ છે કે કલમ ૧૦(૫) હેઠળ નોટિસ બજાવવી જરૂરી છે અને માત્ર જો આવી નોટિસ બજાવ્યા પછી વ્યક્તિ તેનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે, તો ખાલી જમીનનો કબજો લઈ શકાય છે. વર્તમાન કેસમાં, જ્યારે કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ નોટિસ બજાવવામાં આવી નથી, ત્યારે યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) હેઠળ કબજો લેવાનો પ્રશ્ન ઊભો થશે નહીં. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનનો કથિત કબજો કાયદા અનુસાર લેવામાં આવ્યો છે.

૩૦. તે દરમિયાન, વર્ષ ૧૯૯૯ માં, રિપીલ એક્ટ અમલમાં આવ્યો

છે. સંજોગો હેઠળ, જો રિપીલ એક્ટ અમલમાં આવતા પહેલા કાયદા અનુસાર વિવાદિત જમીનનો કબજો લેવામાં આવ્યો ન હોય, તો રિપીલ એક્ટની કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (એ) ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૩) હેઠળ વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનનું નિહિત થવું બચાવી શકાતું નથી, કારણ કે આવી જમીનોનો કબજો રાજ્ય સરકાર વતી લેવામાં આવ્યો ન હતો અને પરિણામે, કલમ ૪ નો પ્રોવિઝો આકર્ષિત થશે નહીં અને કાર્યવાહી રિપીલ એક્ટની કલમ ૪ હેઠળ રદ થઈ જશે. તદનુસાર, સામાવાળા સત્તાવાળાઓ દ્વારા વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનનો કાયદેસરનો કબજો લેવામાં આવ્યો છે એવું કહી શકાય નહીં, તેથી, રિપીલ એક્ટની કલમ ૪ ના અમલના કારણે યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળની કાર્યવાહી રદ થઈ જાય છે. તેથી, અરજદાર અરજીમાં માંગ્યા મુજબ નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ મેળવવા હકદાર છે.

૩૧. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. આથી રૂપમી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૩ નો આક્ષેપિત આદેશ (અરજીનું એનેક્સર 'ડી') રદબાતલ અને રદ કરવામાં આવે છે. એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે ૩૦મી માર્ચ, ૧૯૯૯ ના રોજ રિપીલ એક્ટ અમલમાં

આવતાં, અર્બન લેન્ડ સીલિંગ એક્ટ હેઠળની તમામ કાર્યવાહીઓ વિવાદિત જમીનના સંદર્ભમાં રદ થઈ ગઈ છે. તદનુસાર સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે તેઓ પ્રશ્ન હેઠળની જમીનના સંદર્ભમાં અરજદારને નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ જારી કરે. તે મુજબ ખર્ચના કોઈ આદેશ વિના રૂલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.”

૨.૧૮. વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત આક્ષેપિત ચુકાદા અને આદેશથી અસંતુષ્ટ થઈને રાજ્ય સરકાર વર્તમાન અપીલ સાથે આ કોર્ટ સમક્ષ ઉપસ્થિત છે.

૨.૧૯. રાજ્ય સરકાર વતી, વિદ્વાન સરકારી વકીલે લેખિત રજૂઆતો દાખલ કરી છે. લેખિત રજૂઆતો નીચે મુજબ છે;

“૧. કે એક ધનીબેન પ્રશ્ન હેઠળની જમીનના માલિક હતા. તે સ્થાપિત થતું નથી કે અહીં અરજદાર કામુબેન કે જેમણે અફર પાવર ઓફ એટર્ની ધારક મારફતે રિટ અરજી દાખલ કરી છે, તેમણે પ્રશ્ન હેઠળની જમીનમાં શીર્ષક, હિત અથવા માલિકી અથવા હક કેવી રીતે પ્રાપ્ત કર્યો છે.

૨. સક્ષમ સત્તાધિકારીના રેકૉર્ડ મુજબ કામુબેન મૃતક ધનીબેનના ન તો બહેન છે કે ન તો કોઈ રીતે લોહીના સંબંધથી જોડાયેલા છે.

૩. કે વર્તમાન રિટ અરજી તારીખ ૨૫.૦૨.૨૦૦૩ ના આદેશ (રિટ અરજીનું એનેક્સર-ડી, પૃષ્ઠ ૫૨) ને પડકારવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે. ધનીબેન દ્વારા તેમના પાવર ઓફ એટર્ની મારફતે “નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ” મેળવવાના હેતુથી દાખલ કરાયેલી અરજી જે તારીખ ૨૫.૨.૨૦૦૩ ના આદેશ દ્વારા નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. તે ૨૫.૦૨.૨૦૦૩ ના “નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ” માટેની અરજી નામંજૂર કરતા આદેશ સામે છે કે અરજદારે વર્તમાન રિટ અરજી દાખલ કરી છે. આમ, રિટ અરજીનો વિષય એ હતો કે અધિક કલેક્ટર અને સક્ષમ સત્તાધિકારીનો “નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ” ન આપવાનો ૨૫.૦૨.૨૦૦૩ નો આદેશ સાચો હતો કે નહીં. આમ, રિટ અરજી દાખલ કરવાનું કારણ અને રિટ અરજીનો વ્યાપ અને મર્યાદા માત્ર ૨૫.૦૨.૨૦૦૩ નો આદેશ હતો. (એનેક્સર-ડી, પૃષ્ઠ ૫૨).

૪. અરજદારે રિટ અરજીમાં એવી કાર્યવાહીઓને પડકારી નથી જે ૧૨.૦૮.૧૯૭૬ ના રોજ ફોર્મ નં. ૧ દાખલ કરનાર ધનીબેન સામે અંતિમ સ્વરૂપ પામી છે. અરજદારે અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ એન્ડ

રેગ્યુલેશન) એક્ટ, ૧૯૭૬ હેઠળ સત્તાવાળાઓ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૧.૦૪.૧૯૯૬ ના પરિણામી આદેશો, ૦૪.૦૬.૧૯૯૬ ની કલમ ૨૫ હેઠળની નોટિસ, ૦૧.૧૦.૧૯૯૬ નો સક્ષમ સત્તાધિકારીનો આદેશ અને પંચોની હાજરીમાં જમીનનો કબજો લેવા અંગેના મામલતદાર, સુરતના ૦૬.૧૦.૧૯૯૬ ના આદેશને પણ પડકાર્યા નથી. આમાંથી કોઈ પણ આદેશ રિટ અરજીમાં પડકારનો વિષય નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે આ આદેશો કે જે ૦૪.૦૬.૧૯૯૬ ના રોજ જ અંતિમ સ્વરૂપ પામ્યા છે તેને પડકાર્યા વિના, રિટ અરજી કે જે અર્બન લેન્ડ સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન એક્ટ હેઠળની તમામ કાર્યવાહીઓને પડકારે છે તેને જાળવવા યોગ્ય ગણી શકાય નહીં. અરજદાર અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન) એક્ટ, ૧૯૭૬ હેઠળ વારસદારો સામે શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહીની ગેરકાયદેસરતા અને શુદ્ધતા અંગેના મુદ્દાઓ ઉઠાવી શક્યા ન હોત. સક્ષમ સત્તાધિકારીના જણાવ્યા મુજબ, કામુબેન, તેમના અફર પાવર ઓફ એટર્ની ધારક મારફતે, કાર્યવાહીના વિષય માટે અજાણ્યા છે અને અધિક કલેક્ટરના ૨૫.૦૨.૨૦૦૩ ના આદેશને પડકારવાની આડમાં રિટ અરજી દાખલ કરી શક્યા ન હોત અને ત્યારબાદ અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન) એક્ટ, ૧૯૭૬ હેઠળની સમગ્ર કાર્યવાહીને અમાન્ય કરવા સહિતની વ્યાપક

રાહત મેળવી શક્યા ન હોત.

૫. અરજદાર રિટ અરજીમાં આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ સાચી અને સાચી હકીકતો ન જણાવવા અને ન મૂકવા માટે દોષિત છે. આ હકીકતો અને કાર્યવાહી અરજદારની જાણમાં છે અને તેથી સાચી અને સાચી હકીકતો જણાવવાની અરજદારની પવિત્ર જવાબદારી અને ફરજ હતી, જેની વિષય પર સીધી અસર હતી. એવું આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે અરજદારે રાજ્ય સરકાર દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૩.૦૫.૧૯૯૪ ના આદેશને પડકારતી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ દાખલ કરી હતી, જેના દ્વારા અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન) એક્ટ, ૧૯૭૬ હેઠળ ૩૭૮૦ ચોરસ મીટર ધનીબેનની વધારાની જમીન જાહેર કરવામાં આવી હતી. અરજદારે ધનીબેનના વારસા હકનો દાવો કરતા આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ દાખલ કરી. આ નામદાર કોર્ટે ૦૯.૦૩.૧૯૯૫ ના આદેશ દ્વારા રિટ અરજી ફગાવી દીધી હતી. (પેપર બુકનું પૃષ્ઠ ૧૭૫). પ્રાર્થના કલમમાં, અહીંના વર્તમાન અરજદારે વિશેષ રીતે તારીખ ૨૩.૦૫.૧૯૯૪ ના આદેશ, તારીખ ૧૩.૧૨.૧૯૯૪ ના આદેશને રદબાતલ અને રદ કરવા અને તારીખ ૦૫.૧૧.૧૯૯૦ ના આદેશને પુનઃસ્થાપિત કરવા

પ્રાર્થના કરી છે. અરજદારે એવી ઘોષણા પણ માંગી હતી કે અર્બન લેન્ડ સીલિંગ એક્ટની જોગવાઈઓ મુતક ધનીબેનની જમીનને લાગુ પડતી નથી.

અરજદાર કામુબેને એવી પણ ઘોષણા માંગી હતી કે અરજદારના પૂર્વજ સીલિંગ મર્યાદા કરતા વધારે ખાલી જમીન ધરાવતા નથી. આ પ્રાર્થના ખાસ કરીને અરજદાર દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ માં કરવામાં આવી હતી (પ્રાર્થનાઓ પેપર બુકના પૃષ્ઠ ૧૪૧ પર છે).

૬. ઉપરોક્ત રિટ અરજી વિદ્વાન સિંગલ જજ (નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ. આર. કલ્લા) દ્વારા ૦૯.૦૩.૧૯૯૫ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી (પેપર બુકના પૃષ્ઠ ૪૦ થી ૫૧). અરજદારે રિટ અરજીના મેમો અને રિટ અરજીમાં સમાવિષ્ટ પ્રાર્થનાને જોડ્યા વિના વિદ્વાન સિંગલ જજના આદેશને જોડ્યો છે.

૭. તેથી, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અરજદારે આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ ૧૯૯૫ ની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯ દાખલ કરી હતી

(અપીલ મેમો પૃષ્ઠ ૧૮૨ થી ૧૮૮ પર છે)

૮. નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ (કોરમ: નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એસ. રાધાકૃષ્ણન અને નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અકીલ કુરેશી) એ ૨૬.૦૮.૨૦૦૯ ના ચુકાદા અને આદેશ (પેપર બુકનું પૃષ્ઠ ૧૯૦) દ્વારા લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ ફગાવી દેવાની કૃપા કરી હતી. અપીલ ફગાવી દેતી વખતે, નામદાર ડિવિઝન બેન્ચે નીચે મુજબ નોંધવાની કૃપા કરી હતી:

“પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

અમને મહેસૂલી સત્તાધિકારીઓના ૨૩.૦૫.૧૯૯૪ અને ૧૩.૧૨.૧૯૯૪ ના આદેશોમાં કોઈ ખામી જણાતી નથી, જે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.

રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ૧૬.૧૦.૧૯૯૬ ના રોજ કબજો પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પાછળથી અપીલકર્તાએ નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ માટે પણ અરજી દાખલ કરી છે, પરંતુ તે પણ નકારી

કાઢવામાં આવી હતી, જેની સામે અપીલકર્તાએ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન દાખલ કરી અને તે પેન્ડિંગ છે.

૧૬.૧૦.૧૯૯૬ ના રોજ કબજો પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવ્યો છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, અમને આક્ષેપિત આદેશોની શુદ્ધતા તપાસવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી, તેથી, અમે વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાને માન્ય રાખીએ છીએ.

પરિણામે, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે.”

૯. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે અરજદાર કે જેણે પોતે જ આ નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ દાખલ કરી હતી અને જેની અપીલ ૧૬.૧૦.૧૯૯૭ ના રોજ કબજો પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવ્યો છે તેવા ચોક્કસ તારણ સાથે ફગાવી દેવામાં આવી હતી તે હકીકત હોવા છતાં, તેણે હેતુપૂર્વક રિટ અરજીમાં આ મહત્વપૂર્ણ હકીકતો જાહેર ન કરવાનું પસંદ કર્યું ન હતું અને અપીલમાં અરજદાર દ્વારા નામદાર કોર્ટનું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું ન હતું.

૧૦. તેથી અરજદાર ભૌતિક પાત્રની હકીકતો છુપાવવાથી પીડાય છે અને આ એકલા આધાર પર લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૭૭૫/૨૦૧૪ મંજૂર થવા પાત્ર છે કારણ કે કામુબેને આવી મહત્વપૂર્ણ હકીકતો જાહેર કરી નથી જે વર્તમાન બાબતના મૂળ સુધી જાય છે.

૧૧. કે એવું વધુમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે ૨૬.૦૮.૨૦૦૯ ના રોજ નિર્ણીત લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ (કોરમ: નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એસ. રાધાકૃષ્ણન અને નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અકીલ કુરેશી) દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને આદેશ અંતિમ અને નિર્ણાયક બની ગયા છે.

૧૨. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ રેગ્યુલેશન) એક્ટ, ૧૯૭૬ ની કલમ ૨૧(૧) ની જોગવાઈને નિયમ-૧૧એ સાથે વાંચતા, જ્યાં સુધી ખાલી જમીન ધારક દ્વારા કલમ ૧૫(૧) હેઠળ ઘોષણા કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી આવી વ્યક્તિ વારસા દ્વારા જમીન પ્રાપ્ત કરવાના લાભ માટે હકદાર રહેશે નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં સમાન સિદ્ધાંત લાગુ પડશે.

૧૩. કે' અરજદાર પાસે વર્ષ ૧૯૯૫ માં કાર્યવાહીનું કારણ હતું અને

તેથી વર્ષ ૨૦૦૩ માં એવી બાબતો ઉઠાવીને રિટ અરજી દાખલ કરી જે નિર્ણાયક બની ગઈ છે અને જેના માટે વિલંબ અને ઢીલના આધાર પર અરજી જાળવવા યોગ્ય રહેશે નહીં તેવો સામાન્ય ક્રમ. આમ જમીનના મૂળ માલિક તે કરી શક્યા ન હોવાથી, પાવર ઓફ એટર્ની ધારક મારફતે કાનૂની વારસદારો તરીકે કામ કરતા અરજદારે વર્ષ ૧૯૯૫ માં અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરી ચૂકેલી બાબતોને પુનર્જીવિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. તેથી, આટલા લાંબા સમયગાળા પછી રિટ અરજી જાળવવા યોગ્ય નથી.

૧૪. કે એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે માલિકના મૃત્યુથી કાર્યવાહી રદબાતલ થતી નથી.

૧૫. કે એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે કેપ્શનવાળી રિટ અરજી શ્રી શાંતિભાઈ વેલજીભાઈ પટેલ દ્વારા કામુબેન દલપતભાઈ પટેલ વતી અફર પાવર ઓફ એટર્ની રાખીને દાખલ કરવામાં આવી હતી. પાવર ઓફ એટર્નીના કહેવા પર દાખલ કરાયેલી રિટ અરજી જાળવવા યોગ્ય નથી.”

૨.૨૦. વિદ્વાન સરકારી વકીલે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે;

ક્રમ નં.	સાઈટેશન્સ	ફકરાઓ
૧	૧૯૯૩ (૧) જી.એલ.એચ. ૩૨૦ પુરીબેન મણીલાલ સોલંકી ગુજરી જનાર તેમના વારસદારો મારફત વિરુદ્ધ સક્ષમ અધિકારી અને અધિક કલેક્ટર (યુ.એલ.સી.) અને અન્ય કલમ ૧૫(૧) સાથે વાંચતા નિયમ ૧૧	૮
૨	૧૯૯૯ (૩) એસ.સી.સી. ૫ શિવગોન્ડા અન્ના પાટીલ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય કલમ ૧૦(૧) હેઠળ સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશને ૧૦ વર્ષ પછી પડકારી શકાય નહીં	૩
૩	૨૦૧૯ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન એસ.સી. ૧૦૫૦ મધુસુદન ભાનુપ્રસાદ પંડ્યા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય	૧૪
૪	રિટ પિટિશન નં. ૨૮૬૬ ઓફ ૨૦૧૪ (નામદાર બોમ્બે હાઈકોર્ટ) શિવશંકર શિવરામ સિંહ વિરુદ્ધ	૧૬

ક્રમ નં.	સાઈટેશન્સ	ફકરાઓ
	મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય કલમ ૧૦(૫) હેઠળ સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશને સમય વીતી ગયા પછી પડકારી શકાય નહીં.	
૫	૨૦૧૬ (૧૨) એસ.સી.સી. ૪૯૭ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ સુરેન્દ્ર પ્રતાપ	
૬	લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૩૯ ઓફ ૨૦૦૭ (નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટ) મધુભિંદુ જયશંકર વ્યાસ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશને સમય વીતી ગયા પછી પડકારી શકાય નહીં.	૩, ૯, ૨૩ અને ૯.૨૫
૭	૧૯૮૨ (૧) એસ.સી.સી. ૬૮૦ ભીકોબા શંકર ધુમાળ વિરુદ્ધ મોહન લાલ પુચંદ તાથેડ માલિકના મૃત્યુથી વ્યક્તિની કાર્યવાહી રદ થતી નથી.	૧૫ અને ૧૯
૮	૧૯૯૩ (૨) જી.એલ.આર. ૧૮૦૮	૨૬

ક્રમ નં.	સાઈટેશન્સ	ફકરાઓ
	મગનજી ગોવિંદજી વિરુદ્ધ સક્ષમ અધિકારી અને અધિક કલેક્ટર, શહેરી જમીન ટોચમર્યાદા (અર્બન લેન્ડ સીલિંગ) માલિકના મૃત્યુથી વ્યક્તિની કાર્યવાહી રદ થતી નથી.	
૯	૧૯૯૮ (૨) જી.એલ.એચ. ૭૦ હર હાઈનેસ મહારાણી શાંતાદેવી વિરુદ્ધ સવજીભાઈ એચ. પટેલ અને અન્ય	૧૫, ૧૬ અને ૧૭
૧૦	લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૧૬૭ ઓફ ૨૦૦૯ મુળીબેન બચુભાઈ ભરવાડ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય	
૧૧	૨૦૧૦ (૨) એસ.સી.સી. ૧૧૪ દલીપસિંહ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય અપીલ માત્ર એ આધાર પર કાઢી નાખવા પાત્ર છે કે જમીન ધારકે સાચી હકીકતો જણાવી ન હતી.	૧૯
૧૨	૧૯૯૫ (૧) જી.એલ.એચ. ૧૦૧૧ નવસર્જન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોઓપરેટિવ સોસાયટી લિમિટેડ વિરુદ્ધ	

ક્રમ નં.	સાઈટેશન્સ	ફકરાઓ
	ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય	
૧૩	૨૦૧૫ (૨) જી.એલ.આર. ૧૦૩૪ પુરુષોત્તમદાસ સોમાભાઈ પટેલ ગુજરી જનાર તેમના વારસદારો અને કાયદેસરના પ્રતિનિધિઓ મારફત વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય	
૧૪	૨૦૧૫ (૫) એસ.સી.સી. ૩૨૧ આસામ રાજ્ય વિરુદ્ધ ભાસ્કર જ્યોતિ શર્મા	
૧૫	૧૯૯૧ (૩) એસ.સી.સી. ૨૬૧ જી. નારાયણસ્વામી રેડ્ડી વિરુદ્ધ કર્ણાટક સરકાર	

૩. બીજી બાજુ, આ અપીલનો સામાવાળા નં. ૧ (મૂળ અરજદાર) વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એચ. સંજયવાલા દ્વારા સખત વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. રાજ્ય સરકાર વતી વિનંતી કર્યા મુજબ, હકીકત છુપાવવા અને રેસ જ્યુડિકેટના મુદ્દા પર, વિદ્વાન સિનિયર વકીલ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી લેખિત રજૂઆતો નીચે મુજબ છે;

“એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આ નામદાર કોર્ટની નામદાર ડિવિઝન બેન્ચે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ નો નિકાલ કરતી વખતે અપીલમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ પર ગુણદોષના આધારે નિર્ણય કર્યો ન હતો. સદર આદેશ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ ની પેન્ડન્સી દરમિયાન પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, પહેલેથી જ દાખલ કરવામાં આવેલી સદર સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશનમાં ઉપરોક્ત આદેશની હકીકતનો ઉલ્લેખ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ન હતો અને તેથી, હકીકત છુપાવવા અંગેનો મુદ્દો સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત છે અને કોઈપણ ધોરણ દ્વારા તેને સાબિત કરી શકાતો નથી. સદર આદેશમાં, એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કબજો પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવ્યો હોવાથી, એ.પી.એ. નો ગુણદોષના આધારે નિર્ણય કરવામાં આવ્યો નથી. આ સંજોગોમાં છે કે હકીકત છુપાવી હોવાનો દાવો કરવા માટે સદર આદેશ પર રાખવામાં આવેલ આધાર જાળવી શકાતો નથી.

કે તે એક સુસ્થાપિત કાયદો છે કે હકીકત છુપાવવી એ ભૌતિક હકીકતની હોવી જોઈએ અને તે ભૌતિક સંબંધિત હકીકત છે અને અરજદારની તે જાહેર કરવાની ફરજ હોવી જોઈએ આ બંને વર્તમાન કેસમાં ગેરહાજર છે. પરંતુ તે સ્પષ્ટ છે કે હકીકત છુપાવવા અંગે લેવામાં

આવેલો મુદ્દો પણ સાચી હકીકતો પર આધારિત નથી અને હકીકતની દૃષ્ટિએ કહીએ તો, સદર મુદ્દો સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ ની રિટ અરજીમાં પહેલેથી જ લેવામાં આવ્યો છે. (કૃપા કરીને પૃષ્ઠ ૧૩ પર રિટ અરજીનો ફ્કરો જ.૩ જુઓ) કબજો સોંપવાની હકીકતનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ એવું વધુમાં દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વર્ષ ૧૯૯૯ માં રિપીલ એક્ટ અમલમાં આવ્યા પછી માત્ર કાગળ પર કબજો લેવો પૂરતો નથી અને યોગ્ય કાનૂની પ્રક્રિયા અનુસર્યા પછી કબજો લેવામાં આવ્યો નથી અને તેથી, અરજદારને રિપીલ એક્ટની કલમ ૪ નો લાભ આપવો પડશે. એવું વધુમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યું હતું કે કબજો લેવા અંગેની કોઈ નોટિસ અરજદારના શીર્ષકમાં પૂર્વજ એટલે કે ધનીબેનને ક્યારેય બજાવવામાં આવી ન હતી. હકીકતમાં, હવે વિદ્વાન સિંગલ જજનું એવું તારણ છે કે કોઈ કાનૂની પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી નથી અને તેથી, અરજદાર રિપીલ એક્ટની કલમ ૪ ના લાભ માટે હકદાર છે. (પૃષ્ઠ ૧૭ પર ગ્રાઉન્ડ સી પણ જુઓ). કબજો લેવા અંગેના પંચનામાને પણ પડકારવામાં આવ્યો છે. સદર પંચનામાને પણ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા કાયદેસર ગણવામાં આવ્યું નથી.

કે પ્રથમ વખત, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં, ડેપ્યુટી કલેક્ટર શ્રી એન.આર. ધાંધલના સોગંદનામા સાથે, સદર આદેશ રજૂ કરવામાં

આવ્યો છે અને માત્ર એટલો જ મુદ્દો લેવામાં આવ્યો છે કે અરજીમાં, એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી હતી. આશ્ચર્યજનક છે કે સદર મુદ્દો કેવી રીતે લઈ શકાય કારણ કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ૨૬.૮.૨૦૦૯ ના રોજ ફગાવી દેવામાં આવી હતી જ્યારે અરજી વર્ષ ૨૦૦૩ માં દાખલ કરવામાં આવી હતી. સદર દસ્તાવેજ રજૂ કરતો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે.

“તારીખ ૨૬.૮.૨૦૦૯ ના આદેશની નકલ આ સાથે જોડવામાં આવી છે અને સોગંદનામાના એનેક્સર-એફએ-૪ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે. એવું જણાવવામાં આવે છે અને રજૂ કરવામાં આવે છે કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ફગાવી દેવા અંગેની મહત્વપૂર્ણ હકીકત અરજદાર દ્વારા વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ જણાવવામાં આવી ન હતી.” (ફૂપા કરીને પૃષ્ઠ ૧૨૦ જુઓ) અપીલકર્તા નં. ૨ વતી વધુ સોગંદનામાની નકલ આ સાથે જોડવામાં આવી છે અને એનેક્સર III તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે. તેથી, સદર સોગંદનામામાં પણ હકીકત છુપાવવાનો મુદ્દો લેવામાં આવ્યો ન હતો અને માત્ર સરકાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી લેખિત રજૂઆતોમાં, હકીકત છુપાવવા અને રેસ જ્યુડિકેટા અંગેનો મુદ્દો પ્રથમ વખત લેવામાં આવ્યો છે, જેને પરવાનગી આપી શકાય નહીં.

એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે અરજદારે સામાવાળા નં. ૧ કામુબેન વતી લેખિત રજૂઆતો દાખલ કરી છે. લેખિત રજૂઆતોની નકલ આ સાથે જોડવામાં આવી છે અને એનેક્સર ૬ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે. લેખિત રજૂઆતોના ફકરા ૯ માં, સરકાર દ્વારા તેમની લેખિત રજૂઆતોમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ સાથે પણ વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે. એવું વધુમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે હકીકત છુપાવવા અને રેસ જ્યુડિકેટા અંગે પણ, સામાવાળા નં. ૧ વતી અલગ લેખિત રજૂઆતો દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેની નકલ આ સાથે જોડવામાં આવી છે અને એનેક્સર ૫ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે, જેમાં ઉપર ઉલ્લેખિત તમામ મુદ્દાઓ લેવામાં આવ્યા છે. સદર રજૂઆત અંગે વિગતવાર સોગંદનામું પણ દાખલ કરવામાં આવ્યું છે (કૃપા કરીને પૃષ્ઠ ૧૯૧ જુઓ). સદર સોગંદનામાની નકલ આ સાથે જોડવામાં આવી છે અને એનેક્સર ૬ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.

એવું લેખિત રજૂઆતોમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે અને સ્પષ્ટ મુદ્દો લેવામાં આવ્યો છે કે રેસ જ્યુડિકેટા, એસ્ટોપ્લસ, એકિવસેન્સ અથવા વેવરના સિદ્ધાંતો લાગુ પડશે નહીં. આ સંબંધમાં, ૧૯૭૨ (૪) એસ.સી.સી. ૬૮૫ માં નોંધાયેલા ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે જેમાં સ્પષ્ટપણે ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં કોઈ નવો મુદ્દો લઈ શકાતો નથી.

વિપિનચંદ્ર વાડીલાલ બાવીશી (મૃતક) એલ.આર. દ્વારા અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, ૨૦૧૬ (૧) સ્કેલ ૬૨૦ ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સમાન દષ્ટિકોણ અપનાવવામાં આવ્યો છે. તેથી, માત્ર લેખિત રજૂઆતમાં કોર્ટ સમક્ષ મુદ્દો ફેંકવો એ કોર્ટ સમક્ષ આ મુદ્દાની તરફેણમાં દલીલ કરવા માટે ભાગ્યે જ પૂરતું છે.

રેસ જ્યુડિકેટના મુદ્દા પર, ૧૯૬૨ (૧) એસ.સી.આર. ૫૭૪ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો કે રેસ જ્યુડિકેટની દલીલ વિશેષરૂપે અને સ્પષ્ટપણે ઉઠાવવામાં આવવી જોઈએ અને તે રેસ જ્યુડિકેટ એ એક બચાવ છે અને તેથી, આવો બચાવ લેવા માટે, યોગ્ય પ્લીડિંગ્સ હોવા જોઈએ અને જે દસ્તાવેજોના આધારે આવી દલીલ લેવાની હોય તે પણ રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવા જોઈએ.

આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે લેખિત રજૂઆતોમાં વિલંબથી લેવામાં આવેલ આવો મુદ્દો આ નામદાર કોર્ટ દ્વારા ગ્રાહ્ય રાખવામાં ન આવે.”

૪. બાબતના અન્ય પાસાઓ પર, વિદ્વાન સિનિયર વકીલ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી લેખિત રજૂઆતો નીચે મુજબ છે;

“૧ કે સામા પક્ષ દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલ કે વર્તમાન ડિવિઝન બેન્ચ એ પ્રશ્નમાં પણ જઈ શકતી નથી કે શું લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ યોગ્ય રીતે નક્કી કરવામાં આવી હતી અથવા કોઈ એસ્ટોપ્લસ અથવા રેસ જ્યુડિકેટા હતું, તે ઓછામાં ઓછું કાયદામાં જાળવવા યોગ્ય નથી. કેસના રેકૉર્ડને જોયા પછી અગાઉની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં ગુણદોષના આધારે નક્કી કરવામાં આવ્યું હોય એવું કંઈ જ નહોતું. આવો આદેશ, અત્યંત આદર સાથે, અનુગામી ડિવિઝન બેન્ચને બાધ્ય કરશે નહીં.

૨. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજ (નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. કલ્યા) દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદો માત્ર કલમ ૩૪ હેઠળના આદેશ અને સમીક્ષા આદેશ પૂરતો જ મર્યાદિત હતો. તેથી, સદર આદેશો સામેની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં, કલમ ૩૪ ની બહારના નિવેદનોને કારણે કરવામાં આવેલું કોઈપણ અવલોકન આવશે નહીં. તેથી, વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ વિચારણા માટે માત્ર કલમ ૩૪ હેઠળનો પ્રશ્ન હતો અને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં માત્ર તે જ પ્રશ્ન સામેલ હતો. લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં પસાર કરાયેલા આદેશમાં પણ, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે અમે આક્ષેપિત આદેશોની શુદ્ધતા તપાસતા નથી, અને તેથી, તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ

કરવામાં આવ્યું છે કે સામા પક્ષ દ્વારા દલીલ કર્યા મુજબ કોઈ વિપરીત અભિપ્રાય શક્ય નથી.

૩. કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં પસાર કરાયેલા આદેશને લગતી તમામ બાબતો સાથે પૃષ્ઠ ૧૯૧ પર સામાવાળાઓના સોગંદનામામાં વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે.

૪. કે નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ (કોરમ: નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી.એમ. ધર્માધિકારી અને નામદાર સાથી ન્યાયાધીશ) ના આદેશનો ઉલ્લેખ કરવાથી બાબત આગળ વધતી નથી કારણ કે તે કિસ્સામાં, તે સ્વીકૃત સ્થિતિ હતી કે કલમ ૧૦(૫) હેઠળની નોટિસ જમીન માલિકોને પહેલેથી જ બજાવવામાં આવી હતી.

૫. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે સામા પક્ષ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે જાણે કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરાયેલ ૨૬.૮.૨૦૦૯ નો આદેશ અંતિમ નિર્ણય છે અને, તેથી, તે સામાવાળાઓને બંધનકર્તા છે અને, તેથી, તે સદર આદેશ વિરુદ્ધ દલીલ પણ કરી શકતા નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે જ્યારે નામદાર ડિવિઝન બેન્ચે ૨૬.૮.૨૦૦૯ ના રોજ આદેશ પસાર કર્યો હતો, ત્યારે યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળ કબજાની

કાયદેસરતાનો પ્રશ્ન વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ વિચારણા હેઠળ હતો. તેથી, કોર્ટે કહ્યું છે કે અમે કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીમાં આક્ષેપિત આદેશોની તપાસ કરી રહ્યા નથી. વધુમાં, એ નોંધવું રસપ્રદ છે કે જ્યારે સદર આદેશ નોંધે છે કે કબજો પહેલેથી જ લેવામાં આવ્યો છે, ત્યારે એ સૂચન કરવું પણ ખૂબ વધારે છે કે રિપીલ એક્ટનો પ્રશ્ન કોર્ટ સમક્ષ હતો. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે કોર્ટ સ્પષ્ટપણે કહે છે કે કારણ કે નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ માટેની અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી અને જેની સામે અપીલકર્તાએ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન દાખલ કરી હતી અને તે પેન્ડિંગ છે, તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે કબજો કાયદેસર રીતે લેવામાં આવ્યો હતો કે નહીં અથવા વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ પેન્ડિંગ છે. આ પ્રકાશમાં, નામદાર ડિવિઝન બેન્ચે કહ્યું છે કે અમે ૨૩.૫.૧૯૯૪ અને ૧૩.૧૨.૧૯૯૪ ના આક્ષેપિત આદેશોની શુદ્ધતાની તપાસ કરતા નથી, જે આદેશો ૨૩.૫.૧૯૯૪ ના રોજ કલમ ૩૪ હેઠળનો આદેશ અને ૧૩.૧૨.૧૯૯૪ નો સમીક્ષા આદેશ હશે. અન્ય કોઈ અર્થઘટન શક્ય નથી.

૬. જો ૨૩.૫.૧૯૯૪ અને ૧૩.૧૨.૧૯૯૪ ના આદેશો પર માત્ર એક નજર નાખવામાં આવે, તો આ જ માત્ર એવા આદેશો હતા જેને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશનમાં નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યા હતા અને આ આદેશોને સમર્થન આપવામાં

આવ્યું હતું. તેથી, વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાને સમર્થન આપતી વખતે નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં સદર આદેશની કાયદેસરતાની તપાસ કરવામાં આવી નથી. આદેશોની નીચેની વિગતો કોઈ શંકા છોડશે નહીં કે નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ વિચારણા માટેનો પ્રશ્ન તદ્દન અલગ હતો અને તેનો નિકાલ માત્ર વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડરના નિવેદન પર કરવામાં આવ્યો છે.

૨૩.૫.૧૯૯૪: યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળ નિયુક્ત સત્તાધિકારી દ્વારા કલમ ૩૪ હેઠળનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

૧૩.૧૨.૧૯૯૪ સદર આદેશ સમીક્ષામાં લેવામાં આવ્યો હતો અને સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું.

૨૩.૨.૧૯૯૫ કલમ ૧૦(૧) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. (પૃષ્ઠ ૧૦૨)

૯.૩.૧૯૯૫ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ રિટ અરજી વિદ્વાન સિંગલ જજ (નામદાર ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. કલ્યા) દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી હતી:

૨૯.૭.૧૯૯૫: સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ માં પસાર કરાયેલા આદેશ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૧૧.૪.૧૯૯૬: કલમ ૧૦(૩) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. (પૃષ્ઠ ૧૦૪-૧)

૨૪.૭.૧૯૯૬: કલમ ૧૦(૫) હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં આવે છે. (પૃષ્ઠ ૯૪/ એ)

૨૬.૮.૨૦૦૯: લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ એ નોંધીને ફગાવી દેવામાં આવી હતી કે કબજો ૧૬.૧૦.૧૯૯૬ ના રોજ લેવામાં આવ્યો હોવાનો આક્ષેપ છે.

૭. તારીખો અને ઘટનાઓનો આ તમામ ક્રમ દર્શાવશે કે કલમ ૧૦(૩) અને ૧૦(૧) હેઠળનો પ્રશ્ન વિદ્વાન સિંગલ જજ તેમજ નામદાર ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ ન હતો. તેથી રેસ જ્યુડિકેટ, એસ્ટોપેલ એક્ટિવેસેન્સ વેવરનો સિદ્ધાંત લાગુ પડશે નહીં.

૮. આ સંબંધમાં, શાણભગાકનુ ભટ્ટાર વિરુદ્ધ મુથુ ભટ્ટાર અને અન્ય,

(૧૯૭૨) ૪ એસ.સી.સી. ૬૮૫ (જજમેન્ટ પેપર-બુક પૃષ્ઠ ૨૩) ના કેસના નિર્ણયમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે જે નિર્ણય સ્પષ્ટપણે મુદ્દાને ઉકેલે છે જ્યાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફક્ત ૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૫. અમે એ સમજવામાં સંપૂર્ણપણે અસમર્થ છીએ કે લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળની અપીલમાં ડિવિઝન બેન્ચે કયા સિદ્ધાંત અથવા અધિકારના આધારે એવા મુદ્દાને ચર્ચા કરવાની મંજૂરી આપી હતી જેમાં માત્ર કાયદો જ નહીં પરંતુ હકીકતો પણ સામેલ છે જ્યારે તે મુદ્દો દાવામાં અથવા ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ, પ્રથમ અપીલ કોર્ટ અને બીજી અપીલમાં હાઈકોર્ટ સમક્ષ ક્યારેય લેવામાં આવ્યો ન હતો. અપીલના મેમોરેન્ડમમાં પણ કોઈપણ તબક્કે તેને ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. ખરેખર, પ્રથમ અપીલ કોર્ટ સમક્ષ એ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે પાર્વતીઅમલ દ્વારા આંક.બી ૯ દ્વારા સાબિત થયેલ હસ્તાંતરણ ભેટ દ્વારા હતું અને વિચારણા વિનાનું હતું. વાદી દ્વારા ક્યારેય એવો દાવો, ભારપૂર્વક દાવો કે માંગ કરવામાં આવી ન હતી કે મિલકતો માટે કોઈ વિચારણા પસાર કરવામાં આવી હતી જે દુરાઈસ્વામીની તરફેણમાં પાર્વતીઅમલ દ્વારા ભેટનો વિષય હતો. આવી સ્થિતિમાં હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ માટે પ્રથમ વખત વિચારણાનો પ્રશ્ન ઉઠાવવાની મંજૂરી આપવી અને તે પણ પ્લીડિંગ્સમાં કોઈ સુધારો કરવાની મંજૂરી આપ્યા

વિના અને પ્રતિવાદીઓને કેસનો સામનો કરવાની યોગ્ય તક આપ્યા
વિના ખુલ્લું ન હતું.”

૯. વિપિનચંદ્ર વાડીલાલ બાવીશી (મૃતક) કાનૂની પ્રતિનિધિઓ
મારફતે અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૬) ૪
એસ.સી.સી. ૫૩૧ ના કેસમાં નિર્ણયમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા
આવો જ દષ્ટિકોણ અપનાવવામાં આવ્યો છે, જેમાં ફક્ત ૨૭ માં,
નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

“૨૭. સામાવાળા રાજ્ય તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલની એ
રજૂઆત કે રિટ અરજી રેસ જ્યુડિકેટ દ્વારા બાધિત છે તે પણ
કાયદામાં જાળવવા યોગ્ય નથી. અમારા મતે, અપીલકર્તા જમીન
માલિકોને પ્રશ્ન હેઠળની જમીનમાંથી બેદખલ કરવામાં આવ્યા હતા કે
કેમ અને તેના પર રિપીલ એક્ટની શું અસર થાય છે તે પ્રશ્ન અગાઉની
રિટ અરજીમાં મુદ્દો ન હતો અને, તેથી, એવું ઠરાવી શકાય નહીં કે
વર્તમાન રિટ અરજી રેસ જ્યુડિકેટ અથવા કન્સ્ટ્રિક્ટિવ રેસ જ્યુડિકેટ
દ્વારા બાધિત છે.”

૧૦. આ નામદાર કોર્ટની નામદાર ડિવિઝન બેન્ચના એટીએએમ
સુન્નોમલ પોહાણી વિરુદ્ધ ગુજરાત વિદ્યુત બોર્ડ, ૧૯૮૬ (૨)

જી.એલ.આર. ૧૧૬૧ ના કેસના બંધનકર્તા ચુકાદામાં પણ, એવું સ્પષ્ટપણે ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કોર્ટ સામાન્ય રીતે અપીલકર્તાને નવી દલીલ ઉઠાવવાની પરવાનગી આપશે નહીં, જો પ્રશ્નમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ હકીકતની હોય અને હકીકતોની નવેસરથી તપાસ કર્યા વિના નક્કી કરી શકાય નહીં.

૧૧. એ જ રીતે, સુકન્યા દેવી વિરુદ્ધ કર્મી દેવી અને અન્ય, ૨૦૧૪ લો સુટ(એચ.પી) ૯૫૬ ના કેસમાં, નામદાર હિમાચલ પ્રદેશ હાઈકોર્ટે ફક્ત ૫ માં અવલોકન કર્યું છે કે “અમે એ સમજવામાં સંપૂર્ણપણે અસમર્થ છીએ કે લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળની અપીલમાં ડિવિઝન બેન્ચે કયા સિદ્ધાંત અથવા અધિકારના આધારે એવા મુદ્દાને ચર્ચા કરવાની મંજૂરી આપી હતી જેમાં માત્ર કાયદો જ નહીં પરંતુ હકીકતો પણ સામેલ છે જ્યારે તે મુદ્દો દાવામાં અથવા ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ, પ્રથમ અપીલ કોર્ટ અને બીજી અપીલમાં હાઈકોર્ટ સમક્ષ ક્યારેય લેવામાં આવ્યો ન હતો. હાઈકોર્ટ પ્લીડિંગ્સમાં કોઈ સુધારો કર્યા વિના અને પ્રતિવાદીઓને યોગ્ય તક આપ્યા વિના તેની મંજૂરી આપી શકી ન હોત.

૧૨. કે મેસર્સ આઈ.ટી.સી. લિમિટેડ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, નવી દિલ્હી અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૫ એસ.સી. ૧૩૭૦ ના કેસમાં રેસ જ્યુડિકેટના પ્રશ્ન પર નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટનો

બંધનકર્તા નિર્ણય છે, જેમાં ફરિયાદ ૧૮ માં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૧૮. નિઃશંકપણે રેસ જ્યુડિકેટાનો સિદ્ધાંત એ કાયદાનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત છે કે મુકદ્દમાનો અંત આવવો જોઈએ. [જુઓ દારાઓ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય, [૧૯૬૨] ૧ એસ.સી.આર. ૫૭૪ પરંતુ રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ વિશેષરૂપે અને સ્પષ્ટપણે ઉઠાવવામાં આવવી જોઈએ. (જુઓ : મેડાપતિ સુરચ્યા વિરુદ્ધ તોંડપુ બાલા ગંગાધરા રામકૃષ્ણ રેડ્ડી, એ.આઈ.આર. ૩૫ (૧૯૪૮) પી.સી. ૩, ૭. તાજેતરમાં વી. રાજેશ્વરન વિરુદ્ધ ટી.સી. સરવણબાવા, (૨૦૦૩) ૧૦ એસ.સી.એ ૭૬૮ માં આ દૃષ્ટિકોણનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે, જ્યાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલનો પાયો પ્લીડિંગ્સમાં નાખવો જોઈએ. જો આવું ન કરવામાં આવ્યું હોય, તો કોઈ પણ પક્ષને અપીલના તબક્કે પ્રથમ વખત તેને ઉઠાવવાની પરવાનગી આપવામાં આવશે નહીં. આ આવશ્યકતાનો એકમાત્ર અપવાદ એ છે કે જ્યારે રેસ જ્યુડિકેટાના મુદ્દા પર ખરેખર નીચલી કોર્ટ સમક્ષ દલીલ કરવામાં આવે. આ કિસ્સામાં કોઈપણ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ કોઈપણ તબક્કે મહેસૂલ દ્વારા માત્ર દલીલ જ લેવામાં આવી ન હતી, પરંતુ સામાવાળા દ્વારા તેનાથી બરાબર વિપરીત દલીલો રજૂ કરવામાં આવી હતી. અમે દલીલને નવેસરથી ઉઠાવવાની પરવાનગી

આપીશું નહીં. સંજોગોમાં, રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંતોની લાગુ પડવા અંગે સામાવાળાની રજૂઆતનો સામનો કરવા માટે અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી અન્ય દલીલો પર વિચાર કરવો જરૂરી નથી.

હવે જાહેરનામાના અર્થઘટનના પ્રશ્ન પર આવીએ છીએ: બંને પક્ષકારો દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા કેટલાક નિર્ણયો નાણાકીય કાયદા હેઠળ જારી કરાયેલા જાહેરનામાના અર્થઘટનના પ્રશ્ન પ્રત્યેનો અભિગમ દર્શાવે છે.”

૫. બંને બાજુઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી હરીફ રજૂઆતો તરફ વળતાં પહેલાં, આપણે વર્તમાન મુકદ્દમામાં વિવિધ બેન્ચો દ્વારા પસાર કરાયેલા કેટલાક આદેશો પર નજર કરવી જોઈએ. લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૭૭૫/૨૦૧૪ માં નોટિસ જારી કરતી વખતે, આ કોર્ટે ૨૩મી જુલાઈ, ૨૦૧૪ નો નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો હતો;

“૧૩.૮.૨૦૧૪ ના રોજ પરત કરવાપાત્ર નોટિસ જારી કરો. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાજેશ સાવજાણીએ સામાવાળા નં. ૧ વતી નોટિસ બજાવ્યાની મુક્તિ લીધી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી સંજીવ દવેએ સામાવાળા નં. ૨ વતી નોટિસ બજાવ્યાની મુક્તિ લીધી.

બંને પક્ષો માટે રેકૉર્ડ પર એવા દસ્તાવેજો રજૂ કરવાનું ખુલ્લું રહેશે જે કાં તો રિટ અરજીનો ભાગ હતા અથવા પ્રશ્ન હેઠળની જમીન સંબંધિત યુ.એલ.સી. કાર્યવાહીના સત્તાવાર દસ્તાવેજો હતા. અમે આગ્રહ રાખીએ છીએ કે રજૂ કરતા પહેલા તમામ ગુજરાતી દસ્તાવેજોનું અંગ્રેજીમાં ભાષાંતર કરવામાં આવે. વિદ્વાન એ.જી.પી. કોર્ટના અવલોકન માટે યુ.એલ.સી. ની અસલ ફાઈલો પણ તૈયાર રાખશે.”

૬. અપીલ દાખલ કરતી વખતે, ૨૮મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૫ ના રોજ નીચે મુજબનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો;

“અમે સંબંધિત પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટોને સાંભળ્યા છે.

અપીલ દાખલ કરવામાં આવે છે. અપીલ ૨૩.૦૩.૨૦૧૫ ના રોજ અંતિમ સુનાવણી માટે નિર્ણાયક રીતે નિયત કરવામાં આવે છે.”

૭. રાજ્ય સરકારે આ બાબતમાં યોગ્ય વચગાળાની રાહત માંગતી સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૭૦૫૪/૨૦૧૪ પણ દાખલ કરી હતી. સદર સિવિલ એપિલિકેશનનો આ કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૨૮મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૫ ના

આદેશથી નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો. આદેશ નીચે મુજબ છે;

"૧. રૂ. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી સાવજાણી સામાવાળા નં. ૧ વતી રૂલની નોટિસ બજાવ્યાની મુક્તિ લે છે અને વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દવે સામાવાળા નં. ૨ વતી રૂલની નોટિસ બજાવ્યાની મુક્તિ લે છે.

૨. આ અરજી દ્વારા, અરજદારોએ નીચેની રાહતો માટે દાદ માંગી છે:—

(એ) માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ દાખલ કરવા માટે મહેરબાની કરશોજી,

(બી) માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ માં આ નામદાર કોર્ટ (કોરમ: નામદાર ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાણી) ના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૫.૦૭.૨૦૧૩ ના આદેશને રદબાતલ અને રદ કરીને વર્તમાન સિવિલ એપિલકેશન મંજૂર કરવા માટે મહેરબાની કરશોજી,

(સી) આ અરજીના એડમિશન અને અંતિમ નિકાલ સુધી, માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ માં આ

નામદાર કોર્ટ (કોરમ: નામદાર ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાણી) ના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૫.૦૭.૨૦૧૩ ના આદેશ પર સ્ટે આપવા માટે મહેરબાની કરશોજી,

(ડી) માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી ન્યાયના હિતમાં વાજબી અને યોગ્ય લાગે તેવા અન્ય અને વધુ આદેશ અથવા રાહત પસાર કરવા માટે મહેરબાની કરશોજી,

૩. અરજદારો વતી વિદ્વાન એ.જી.પી. શ્રી રાકેશ પટેલ સાથે હાજર રહેલા વિદ્વાન એડિશનલ એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી.કે. જાનીએ એવી દલીલ કરી છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજે અરજી મંજૂર કરવામાં અને તારીખ ૨૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૩ ના આદેશ (અરજીનું એનેક્સર-ડી) ને રદ કરવામાં ભૂલ કરી છે. તેમણે અમારું ધ્યાન એ હકીકત તરફ દોર્યું કે અહીંના સામાવાળા નં. ૧ કામુબેનના પાવર ઓફ એટર્ની ધારક મૂળ અરજદાર છે અને રજૂઆત કરી કે આ અપીલ પેન્ડિંગ હોય ત્યારે જો વિદ્વાન સિંગલ જજના આદેશ પર સ્ટે આપવામાં ન આવે, તો તારીખ ૨૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૩ નો આદેશ અમલમાં આવશે નહીં અને મૂળ અરજદાર-અહીંના સામાવાળા નં. ૨ ની તરફેણમાં નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ મંજૂર કરવાની જરૂર પડશે. તેથી, તેમણે વિનંતી કરી કે આ કોર્ટ આ અરજી મંજૂર કરે અને વિદ્વાન સિંગલ જજના આદેશ પર સ્ટે આપે.

૪. સામાવાળા નં. ૨ વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી સંજીવ દવે સાથે હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી એસ.આઈ. નાણાવટીએ એવી દલીલ કરી છે કે પ્રશ્ન હેઠળની જમીનનો કથિત કબજો ૧૬મી ઓક્ટોબર, ૧૯૯૬ ના રોજ લેવામાં આવ્યો હતો, જેને ખૂબ જ ગંભીરતાથી જોવાની જરૂર છે કારણ કે તે નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયોથી વિપરીત છે. તેમણે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત ચુકાદા અને આદેશના ફક્ત નં. ૬ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

૬. રિજોઈન્ડરમાં, શ્રી સંજીવવાલાએ રજૂઆત કરી હતી કે જો સામાવાળાઓનો કેસ એવો હોય કે તેઓએ વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરાયેલી જમીનનો કબજો લીધો છે, તો તેમણે એ દર્શાવવું જરૂરી છે કે આવો કબજો કાયદા મુજબ યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરીને લેવામાં આવ્યો છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, અરજદારને કે તેના પૂર્વજોને યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫) અથવા યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૬) હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવી નથી. સંજોગો હેઠળ, જો સામાવાળાઓ દ્વારા કોઈ કાગળ પરનો કબજો લેવામાં આવ્યો હોય તો તેને યુ.એલ.સી. એક્ટ હેઠળ વિચારવામાં આવેલ

કાયદેસરનો કબજો કહી શકાય નહીં. તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે વિનાયક કાશીનાથ શિલકર વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કલેક્ટર અને સક્ષમ સત્તાધિકારી અને અન્યના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નોંધાયેલ ન હોય તેવા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં રાજ્ય સરકાર ખાલી જમીનનો કબજો લેવામાં આવ્યો છે તે સ્થાપિત કરવામાં સક્ષમ ન હતી અને સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે વાસ્તવિક કબજા વિના કાયદાના અમલ દ્વારા રાજ્ય સરકાર પાસે ખાલી જમીનનું માત્ર નિહિત થવું રિપીલ એક્ટની કલમ ૩(૧)(એ) ના અમલ માટે પૂરતું નથી. રઘબીર સિંહ સેહરાવત વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય, ૨૦૧૨ (૧) એસ.સી.સી. ૭૯૨ ના કેસમાં અને રિતેશ તિવારી અને અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય, ૨૦૧૦ (૧૦) એસ.સી.સી. ૬૭૭ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૧૫. અમે શ્રી જયંત ભૂષણ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોમાં અમુક અંશે સંપૂર્ણ બળ શોધીએ છીએ, અને ઠરાવીએ છીએ કે ૧૯૭૬ ના કાયદા હેઠળ કોઈપણ કોર્ટ/સત્તાધિકારી સમક્ષ પેન્ડિંગ તમામ કાર્યવાહીઓ ૧૯૯૯ ના કાયદા અમલમાં આવવા પર આપોઆપ રદબાતલ થઈ ગઈ છે, જો કે કોઈ ચોક્કસ કેસમાં સામેલ જમીનનો કબજો રાજ્ય દ્વારા લેવામાં આવ્યો ન હોય. આવો દૃષ્ટિકોણ પંડિત મદન સ્વરૂપ

શ્રોતિયા પબ્લિક ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય; ઘાસીતેય લાલ સાહુ વિરુદ્ધ સક્ષમ સત્તાધિકારી; મુર્કરમ અલી ખાન વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય અને સુલોચના ચંદ્રકાંત ગલાંડે વિરુદ્ધ પુણે મ્યુનિસિપલ ટ્રાન્સપોર્ટના કેસમાં આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા સાથે સુસંગત છે.

૧૬. ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષ અમને આગળ એ પ્રશ્ન તરફ દોરી જાય છે કે શું અપીલકર્તાઓ પાસે કોર્ટનો સંપર્ક કરવા માટે કોઈ વ્યાજબી કારણ છે. પ્રથમ, ૧૯૭૬ ના કાયદા હેઠળ સત્તાવાળાઓ દ્વારા અપીલકર્તાઓ સામે કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી ન હતી. બીજું, રાજ્ય સત્તાવાળાઓ, આમાં સામાવાળાઓ, તેમની વૈધાનિક ફરજો બજાવવામાં ખરાબ રીતે નિષ્ફળ રહ્યા અને એવું જણાય છે કે તેઓ ૧૯૮૩ ના વર્ષમાં ૧૯૭૬ ના કાયદાની કલમ ૧૦(પ) હેઠળ નોટિસ જારી કરવા છતાં વિવાદિત જમીનનો વાસ્તવિક ભૌતિક કબજો લેવાની હિંમત એકત્ર કરી શક્યા નથી. વધુમાં, કહેવાતા સત્તાવાળાઓ બાર વર્ષના સમયગાળા પછી ૧૯૭૬ ના કાયદાની કલમ ૧૦ હેઠળ નોટિસ જારી કરી શક્યા કારણ કે વધારાની જમીનની આકારણી ૧૯૮૧ માં જ અંતિમ બની ગઈ હતી. સત્તાવાળાઓ તરફથી આવું ઉદાસીન વલણ પ્રશંસનીય નથી પરંતુ તે નિંદનીય છે, પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે કોર્ટે માત્ર અપીલકર્તાઓના કહેવા પર મૂળ કાર્યકાળ ધારકો અને ત્યારબાદના હસ્તાંતરણકર્તાઓની

ગેરહાજરીમાં આ કાર્યવાહીમાં રિપીલ ૧૯૯૯ ના કાયદાની અસર જ નક્કી કરવી જોઈએ કારણ કે આ કેસની હકીકતની સ્થિતિમાં જ્યાં અપીલકર્તાઓએ, તેમને શ્રેષ્ઠ રીતે જાણીતા કારણોસર, બંને વેચાણ દસ્તાવેજો રેકૉર્ડ પર મૂકવાનું યોગ્ય માન્યું નથી.

યુ.પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ હરિ રામ, ૨૦૧૩ (૩) સ્કેલ ૩૪૮ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો જેમાં કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) અને (૬) હેઠળ નોટિસ આપવાની આવશ્યકતા ફરજિયાત છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આમ, કાયદાની કલમ ૧૦(૫) અને કલમ ૧૦(૬) ની ફરજિયાત જોગવાઈઓ વર્તમાન કેસમાં સંતોષવામાં આવી નથી અને તે મુજબ, સામાવાળાઓ દ્વારા જો કોઈ કબજો લેવામાં આવ્યો હોય તો તે કાયદાની દૃષ્ટિએ કાયદેસરનો કબજો નથી અને તે મુજબ, અરજદાર અરજીમાં માંગવામાં આવેલી રાહતો મંજૂર કરવા હકદાર છે.

૪.૧. વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી નાણાવટીએ ત્યારબાદ રિટ અરજીમાં દાખલ કરવામાં આવેલા વધારાના સોગંદનામાના ફકરા નં. ૩ અને ૪ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું, જેમાં એવું કથન કરવામાં આવ્યું છે કે:—

૩. અપીલકર્તા વધુમાં જણાવે છે કે અર્બન લેન્ડ સીલિંગ એક્ટ, ૧૯૭૬ હેઠળ નોટિસો જારી કરવામાં આવી હતી. કલમ ૧૦(૫) હેઠળની તારીખ ૨૪.૦૭.૧૯૮૬ ની નોટિસની નકલ આ સાથે એનેક્સર-૨ તરીકે ચિહ્નિત કરેલ છે.

૪. એવું જણાવવામાં આવે છે કે સક્ષમ સત્તાધિકારીએ અર્બન લેન્ડ સીલિંગ એક્ટ, ૧૯૭૬ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને અનુસર્યા પછી તારીખ ૦૧.૧૦.૧૯૮૬ નો આદેશ પસાર કર્યો હતો. સદર આદેશની નકલ આ સાથે જોડેલી છે અને એનેક્સર-૩ તરીકે ચિહ્નિત છે.

૪.૨. વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી નાણાવટીએ તારીખ ૨૪.૦૭.૧૯૮૬ ની નોટિસ અને અપીલમાં અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા વધુ સોગંદનામા તરફ પણ અમારું ધ્યાન દોર્યું. આવી રજૂઆતો કરીને, વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી નાણાવટીએ રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત ચુકાદા અને આદેશ પર સ્ટે આપવામાં ન આવે કારણ કે કબજો નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયોથી વિપરીત લેવામાં આવ્યો છે.

૫. અહીંના સામાવાળા નં. ૧, મૂળ માલિક વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન

સિનિયર એડવોકેટ શ્રી ઓઝાએ એવી દલીલ કરી છે કે આ કોર્ટ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત ચુકાદા અને આદેશ પર સ્ટે ન આપે. તેમણે એક મધુભાઈ વીરજીભાઈ ધાનાણી પટેલ દ્વારા વર્તમાન સામાવાળા નં. ૧-કામુબેન ઉર્ફે કમળાબેન સામે દાખલ કરવામાં આવેલી ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૧૨૭૪/૨૦૧૩ માં સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૫૬૫૪/૨૦૧૩ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૯.૦૮.૨૦૧૩ ના આદેશ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું. સદર સિવિલ એપિલિકેશનમાં પસાર કરાયેલ આદેશ ટાંકવો જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

૧. અમે અરજદારો વતી શ્રી નવીન પાહવા, સામાવાળા નં. ૧, ૨ અને ૩ વતી સુશ્રી ધુલા સાથે શ્રી વાય.એન. ઓઝા, સામાવાળા નં. ૪ વતી શ્રી જી.એમ. જોષી, સામાવાળા નં. ૫ અને ૬ વતી શ્રી મહેતા સાથે શ્રી બી.બી. નાયક અને સામાવાળા નં. ૭ વતી શ્રી એસ.પી. મજમુદારને સાંભળ્યા છે.

૨. તે સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ દાવો પેન્ડિંગ હતો ત્યારે, કોઈ વચગાળાનો મનાઈદુકમ અમલમાં ન હતો. ત્યારબાદ, આક્ષેપિત આદેશ દ્વારા સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ દાવો ફગાવી દેવામાં આવ્યો છે. તેથી, અમને જણાય છે કે અગાઉ મંજૂર કરાયેલ

એડ-ઈન્ટરીમ મનાઈફિકમ ચાલુ રાખવા પાત્ર નથી. અમે તેને ત્યાં જ છોડી દઈએ છીએ, કારણ કે શ્રી પાહવાએ સદર પાસા પર વધુ કારણો માંગ્યા નથી.

૩. જોકે, હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા, અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હોવાથી, લિસ પેન્ડન્સના સિદ્ધાંતો લાગુ પડવા જોઈએ. તેથી, એવું અવલોકન કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા મૂળ વાદી વર્તમાન કાર્યવાહીની પેન્ડન્સી દર્શાવતા સંબંધિત સબ-રજિસ્ટ્રાર પાસે લિસ પેન્ડન્સની નોંધણી કરાવવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે. એકવાર લિસ પેન્ડન્સની નોંધણી થઈ જાય પછી વર્તમાન કાર્યવાહીમાં આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ સંબંધિત વ્યક્તિને બંધનકર્તા રહેશે. અરજદાર/અપીલકર્તા લિસ પેન્ડન્સની નોંધણી કરાવી શકે તે માટે, અગાઉ મંજૂર કરાયેલ એડ-ઈન્ટરીમ રાહત થોડા સમય માટે ચાલુ રાખી શકાય છે.

૪. તેથી, અરજદાર લિસ પેન્ડન્સની નોંધણી કરાવી શકે તે માટે, અગાઉ મંજૂર કરાયેલ એડ-ઈન્ટરીમ રાહત ૧૬.૮.૨૦૧૩ સુધી અમલમાં રહેશે. એ પણ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે વચગાળાની રાહત ચાલુ ન રાખવાથી, કોઈપણ પક્ષકારને કાર્યવાહીના કોઈપણ પક્ષકાર અથવા કોઈપણ તૃતીય પક્ષકાર, જે અગાઉથી જ થયેલા વ્યવહાર હેઠળ મિલકત અથવા તેના ભાગનો કબજો ધરાવતો હોય, તેના કબજામાં ખલેલ પહોંચાડવાનો કોઈ

વધારાનો અધિકાર મળશે નહીં.

૫. ઉપરોક્ત અવલોકન અને નિર્દેશને આધીન વર્તમાન અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૬. અમે પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટોને સાંભળ્યા છે અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનો અભ્યાસ કર્યો છે. એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખતા કે જો વિદ્વાન સિંગલ જજના આક્ષેપિત ચુકાદા અને આદેશ પર સ્ટે આપવામાં ન આવે, તો અપીલ દાખલ કરવાનો મૂળ હેતુ નિષ્ફળ જશે. વધુમાં, અમારો અભિપ્રાય છે કે જો વિદ્વાન સિંગલ જજના આક્ષેપિત ચુકાદા અને આદેશ પર સ્ટે આપવામાં આવશે, તો અહીંના સામાવાળાઓને કોઈપણ રીતે નુકસાન થશે નહીં.

૭. પ્રાસંગિક રીતે, આ તબક્કે એ ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે કે અહીંના સામાવાળા નં. ૧ વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ અરજદાર હતા જ્યારે શરૂઆતમાં વર્તમાન અરજદારોને તેમાં સામાવાળાઓ તરીકે જોડવામાં આવ્યા હતા. પાછળના તબક્કે અહીંના સામાવાળા નં. ૨ એ પક્ષકાર તરીકે જોડાવા માટે અરજી કરી હતી અને તેમને વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષની અરજીમાં સામાવાળા નં. ૩ તરીકે જોડવામાં આવ્યા હતા. આ

દશ્યની પૃષ્ઠભૂમિમાં, અમારા સુવિચારિત મતે તે અહીંના સામાવાળા નં. ૧ છે જે વચગાળાની રાહત મંજૂર કરવાનો વિરોધ કરી શકે છે અને અહીંના સામાવાળા નં. ૨ ને વચગાળાની રાહત મંજૂર કરવાનો વિરોધ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી.

૮. તેથી, અમે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૧૩ માં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૫.૦૭.૨૦૧૩ ના ચુકાદા અને આદેશ પર સ્ટે આપીએ છીએ. અમે અહીંના રાજ્ય સરકાર-અરજદારને આજની સ્થિતિએ યથાવત્ સ્થિતિ જાળવી રાખવાનો અને આ અપીલ પેન્ડિંગ રહે ત્યાં સુધી પ્રશ્ન હેઠળની જમીન સાથે કોઈપણ રીતે વ્યવહાર ન કરવાનો નિર્દેશ આપીએ છીએ.

૯. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે પક્ષકારો યોગ્ય અરજી દાખલ કરીને વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવા માટે અને જો તેઓ ઈચ્છે તો, કાયદા હેઠળ નિર્ધારિત અન્ય કોઈપણ કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે સ્વતંત્ર છે. પેપર બુક ૨૭ માર્ચ, ૨૦૧૫ ના રોજ અથવા તે પહેલાં તૈયાર કરવામાં આવશે.

૧૦. ઉપરોક્ત અવલોકનો અને નિર્દેશો સાથે, વર્તમાન અરજીનો નિકાલ

કરવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત હદ સુધી રૂલ મંજૂર કરવામાં આવે છે."

વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો:

૮. વિદ્વાન સિંગલ જજે નીચેની હકીકતોની નોંધ લીધી;

(૧) યુ.એલ.સી. એક્ટ ૩૦મી માર્ચ, ૧૯૯૯ થી રદબાતલ કરવામાં આવ્યો હતો.

(૨) રાજ્ય સરકારના એવા વલણને ધ્યાનમાં રાખીને કે યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(૫) તેમજ કલમ ૧૦(૬) હેઠળ નોટિસ જારી કરીને કાયદા મુજબની યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી હતી અને પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં વધારાની ખાલી જમીનનો કબજો લેવામાં આવ્યો હતો, વિદ્વાન સિંગલ જજે સક્ષમ સત્તાધિકારીની કચેરીમાંથી મૂળ રેકૉર્ડ મંગાવ્યો હતો. વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા રેકૉર્ડના અભ્યાસ પરથી જાણવા મળ્યું કે યુ.એલ.સી. એક્ટની અનુક્રમે કલમ ૧૦(૧) અને કલમ ૧૦(૩) હેઠળના જાહેરનામા ધનીબેનના નામે જારી કરવામાં આવ્યા હતા જેઓ સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષની કાર્યવાહી દરમિયાન મૃત્યુ પામ્યા હતા.

(૩) વિદ્વાન સિંગલ જજે એ હકીકતની નોંધ લીધી કે કલમ ૧૦(૫) હેઠળ કબજો સોંપવા માટેની નોટિસ પણ ધનીબેનને જારી કરવામાં આવી હતી.

(૪) વિદ્વાન સિંગલ જજે વધુમાં એ હકીકતની નોંધ લીધી કે સમગ્ર રેકૉર્ડમાં, એવી કોઈ સામગ્રી ન હતી જે દર્શાવે કે કલમ ૧૦(૫) હેઠળની નોટિસ હકીકતમાં કોઈને બજાવવામાં આવી હતી.

(૫) વિદ્વાન સિંગલ જજે એ હકીકતની નોંધ લીધી કે મૂળ ઘોષણાકર્તા એટલે કે ધનીબેન સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષની કાર્યવાહી દરમિયાન અવસાન પામ્યા હતા, અને આવી હકીકત હોવા છતાં, સક્ષમ સત્તાધિકારીએ તેમના વારસદારોને રેકૉર્ડ પર લાવવાને બદલે મૃત વ્યક્તિ સામે કાર્યવાહી ચાલુ રાખી.

(૬) વિદ્વાન સિંગલ જજે એ હકીકતની નોંધ લીધી કે યુ.એલ.સી. એક્ટની અનુક્રમે કલમ ૧૦(૧) અને ૧૦(૩) હેઠળનું જાહેરનામું એવી વ્યક્તિના સંબંધમાં જારી કરવામાં આવ્યું હતું જે અગાઉથી જ મૃત્યુ પામ્યા હતા.

(૭) વિદ્વાન સિંગલ જજે એ હકીકતની પણ નોંધ લીધી કે કાયદાની કલમ ૧૦(૫) હેઠળની નોટિસ ધનીબેનને જારી કરવામાં આવી હતી જોકે યુ.એલ.સી. સત્તાવાળાઓની જાણમાં હતું કે તેમનું અવસાન થયું હતું.

(૮) વિદ્વાન સિંગલ જજે ઇન્દ્રજીતસિંહ પી. ગીલ વિરુદ્ધ સક્ષમ સત્તાધિકારી અને ડેપ્યુટી કલેક્ટર, અમદાવાદ અને અન્ય, ૨૦૦૭ (૧) જી.એલ.આર. ૬૭૭ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખ્યો.

(૯) છેવટે, વિદ્વાન સિંગલ જજે, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં રાખીને, એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો કે રેકૉર્ડ પર એવું સ્થાપિત કરવા માટે કંઈ ન હતું કે યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(પ) હેઠળની નોટિસ કામુબેન અથવા તેમના શીર્ષકમાં પૂર્વજને બજાવવામાં આવી હતી. વિદ્વાન સિંગલ જજે એ હકીકતની પણ નોંધ લીધી કે નોટિસ યોગ્ય રીતે બજાવવામાં આવી છે તે દર્શાવવા અથવા સ્થાપિત કરવા માટે કોઈ સહાયક દસ્તાવેજો ન હતા.

(૧૦) મૂળ રેકૉર્ડમાં પણ યુ.એલ.સી. એક્ટની કલમ ૧૦(પ) હેઠળ નોટિસ બજાવ્યાનો સંકેત આપતી કોઈ એકનોલેજમેન્ટ રસીદ નથી.

(૧૧) વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા હકીકતના ઉપરોક્ત તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, હકીકતનું અંતિમ તારણ નોંધવામાં આવ્યું કે કાયદો રદ થવાની તારીખે, વધારાની ખાલી જમીનનો ભૌતિક કબજો કામુબેન પાસે રહ્યો હતો અને, તેથી, રાજ્ય સરકાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો કેસ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો ન હતો.

૯. પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનો અભ્યાસ કર્યા પછી, અમારી વિચારણા માટે માત્ર એક જ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે કે શું વિદ્વાન સિંગલ જજે આક્ષેપિત આદેશ પસાર કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે.

૧૦. યુ.એલ.સી. સત્તાવાળાઓ પાસેથી મૂળ રેકૉર્ડ મંગાવ્યા પછી વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા હકીકતના તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારા માટે અપીલ ફગાવી દેવી મુશ્કેલ ન હોત. જોકે, આ અપીલમાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા એક નવો મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો છે. આ મુદ્દો રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંતને લગતો છે. વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત ચુકાદાના સાદા વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ ના રોજ નિર્ણીત લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશનો કોઈ સંદર્ભ નથી. રાજ્ય સરકારનો કેસ એવો છે કે તારીખ ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ ના રોજ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ ઇરાદાપૂર્વક વિદ્વાન સિંગલ જજથી છુપાવવામાં આવ્યો છે. મુખ્ય બાબત એટલે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ માં, પક્ષકારો વચ્ચેના અગાઉના મુકદ્દમા અંગે નીચેના કથનો કરવામાં આવ્યા છે.

"અરજદારે આ અરજદારના વિષયમાં આ નામદાર કોર્ટમાં સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ સિવાય, અત્રે ઉપર જે જણાવવામાં આવ્યું છે તે સિવાય, આ નામદાર કોર્ટમાં અથવા નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ ઓફ ઇન્ડિયા સહિત કાયદાની અન્ય કોઈ કોર્ટ માં કોઈ અપીલ કે અરજી દાખલ કરી નથી."

૧૧. આમ, એવું જણાય છે કે રિટ અરજદારના પ્લીડિંગ્સમાં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ અને તારીખ ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ ના આદેશ દ્વારા તેને ફગાવી દેવાયાનો કોઈ સંદર્ભ નથી. તે જ સમયે, અમે એ હકીકતની નોંધ લઈએ છીએ કે વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ સામાવાળાઓ વતી દાખલ કરવામાં આવેલા કોઈપણ જવાબમાં, ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ ના રોજ નિર્ણીત લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશનો કોઈ સંદર્ભ નથી. વર્તમાન અપીલમાં અપીલકર્તા નં. ૨ વતી દાખલ કરવામાં આવેલા વધુ એક્ઝિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાયમાં પ્રથમ વખત, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ ની હકીકત રેકૉર્ડ પર આવી છે.

૧૨. રાજ્ય સરકાર વતી કરવામાં આવેલી મુખ્ય દલીલ એ છે કે મુખ્ય બાબત એટલે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ ને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા માત્ર એ જ આધાર પર ફગાવી દેવી જોઈતી હતી કે અરજી રેસ

જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંત પર જાળવવા યોગ્ય નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, રાજ્ય સરકારનો કેસ એવો છે કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ નો નિકાલ કરતી વખતે, આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે જમીનનો કબજો ૧૬મી ઓક્ટોબર, ૧૯૯૬ ના રોજ પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવ્યો હતો. લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ ને ફગાવી દેતી વખતે આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા આવા તારણને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વાન સિંગલ જજ ત્યારપછી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ પર ગુણદોષના આધારે નિર્ણય લેવા આગળ વધી શક્યા ન હોત.

૧૩. એ સાચું છે કે સામાવાળા નં. ૧ એટલે કે મૂળ અરજદાર તેમજ રાજ્ય સરકાર લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં પસાર કરાયેલા આદેશને વિદ્વાન સિંગલ જજના ધ્યાન પર લાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. એ પણ નિર્વિવાદ છે કે રાજ્ય સરકારે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં પસાર કરાયેલા આદેશ પર આધાર રાખીને વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ રેસ જ્યુડિકેટની દલીલ ઉઠાવી ન હતી. આવા સંજોગોમાં, જો વિદ્વાન સિંગલ જજે રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંતની લાગુ પડવાની બાબત અને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ ના આદેશની અસર અથવા કાનૂની અસરોને સ્પર્શ ન કર્યો હોય તો વિદ્વાન સિંગલ જજની કોઈ ભૂલ શોધી શકાય નહીં. અમે એ સમજવામાં નિષ્ફળ ગયા છીએ કે જો રાજ્ય સરકારને સંપૂર્ણ ખાતરી હતી કે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ માત્ર રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંતના આધારે ફગાવી દેવાને પાત્ર હતી, તો રાજ્ય સરકારને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૦૯/૧૯૯૫ માં પસાર કરાયેલા આદેશને વિદ્વાન સિંગલ જજના ધ્યાન પર લાવતા કઈ બાબતે અટકાવી હતી.

૧૪. ઉપર ઉલ્લેખિત આવા સંજોગોમાં, અમારા મનમાં બે વિકલ્પો હતા. પ્રથમ રાજ્ય સરકારને વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ યોગ્ય રિવ્યુ એપિલકેશન દાખલ કરવા કહેવું જેથી વિદ્વાન સિંગલ જજ રેસ જ્યુડિકેટના મુદ્દા અને તેની કાનૂની અસરની તપાસ કરી શકે જો આવી દલીલ વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ યોગ્ય સમયે ઉઠાવવામાં આવી હોત. અમારી પાસે બીજો વિકલ્પ રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંત અંગે રાજ્ય સરકાર વતી કરવામાં આવેલી મુખ્ય દલીલને જોવાનો અને રીટ અરજીને રેસ જ્યુડિકેટની દલીલ પર ફગાવી દેવી જોઈતી હતી કે કેમ તે નક્કી કરવાનો હતો.

૧૫. રેસ જ્યુડિકેટનો સિદ્ધાંત વિશ્વના ઇતિહાસમાં સૌથી જૂના સિદ્ધાંતોમાંનો એક છે. રેસ જ્યુડિકેટ "કાયદા જેટલો જ જૂનો છે" (રેસ જ્યુડિકેટ પ્રો વેરિટેટ એક્સિપિટર) એ રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંત માટેનો લેટિન સિદ્ધાંત (મેક્સિમ) છે.

૧૬. રેસ જ્યુડિકેટનો સિદ્ધાંત ૩ રોમન સિદ્ધાંતો (મેક્સિમ્સ) માંથી ઉદ્ભવ્યો

છે:

૧. નેમો ડેબેટ બિસ વેક્સારી પ્રો ઉના એટ ઇડેમ કોસા – તેનો અર્થ એ છે કે સમાન કારણ માટે કોઈ પણ વ્યક્તિને બે વાર પરેશાન ન કરવો જોઈએ;
૨. ઇન્ટરેસ્ટ રિપબ્લિકે ઉટ સિટ ફિનિસ લિટિયમ – તેનો અર્થ એ છે કે મુકદ્દમાનો અંત આવવો જોઈએ તે રાજ્યના હિતમાં છે; અને
૩. રેસ જ્યુડિકેટા પ્રો વેરિટેટ એક્સિપિટર – કોર્ટના ન્યાયિક નિર્ણયને સાચો સ્વીકારવો જોઈએ.

૧૭. સી.પી.સી. ની કલમ ૧૧ હેઠળ રેસ જ્યુડિકેટાની આવશ્યકતાઓ,

૧. ત્યાં બે દાવાઓ હોવા જોઈએ એક અગાઉનો (અગાઉથી નક્કી થયેલ) દાવો અને બીજો અનુગામી દાવો.
૨. અગાઉના અને અનુગામી દાવાના પક્ષકારો અથવા પક્ષકારો કે જેમના હેઠળ તેઓ અથવા તેમનામાંથી કોઈપણ દાવો કરે છે તે સમાન હોવા જોઈએ.
૩. અનુગામી દાવાની વિષયવસ્તુ વાસ્તવિક રીતે અથવા રચનાત્મક રીતે અગાઉના દાવા સમાન અથવા તેને સંબંધિત હોવી જોઈએ.
૪. પક્ષકારો વચ્ચે કેસનો અંતિમ નિર્ણય લેવાયેલો હોવો જોઈએ.
૫. અગાઉનો દાવો સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યો હોવો જોઈએ.

૬. અગાઉના તેમજ અનુગામી દાવાના પક્ષકારોએ સમાન શીર્ષક હેઠળ મુકદ્દમો લડ્યો હોવો જોઈએ.

૧૮. રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંત પર અગ્રણી કેસ ડયેસ ઓફ કિંગ્સ્ટન કેસ (૧૭૭૫-૧૮૦૨) ઓલ ઇ.આર. રિપોર્ટ ૬૨૩) છે, જેમાં સર વિલિયમ ડી ગ્રેએ નીચેના નોંધપાત્ર અવલોકનો કર્યા હતા:

"દિવાની દાવાઓમાં પુરાવા તરીકે આપવામાં આવતા ચુકાદાઓને લગતા વિવિધ કેસો પરથી, આ બે તારણો સામાન્ય રીતે સાચા જણાય છે; પ્રથમ, સમાન અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટનો ચુકાદો, સીધો મુદ્દા પર, દલીલ તરીકે, બાધ તરીકે, અથવા નિર્ણાયક પુરાવા તરીકે, સમાન પક્ષકારો વચ્ચે, સમાન બાબત પર, અન્ય કોર્ટમાં સીધા જ પ્રશ્ન હેઠળ હોય છે; બીજું, વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટનો ચુકાદો, સીધો મુદ્દામાં, સમાન રીતે, અન્ય કોર્ટમાં અલગ હેતુ માટે આકસ્મિક રીતે પ્રશ્નમાં આવતી સમાન બાબત પર, સમાન પક્ષકારો વચ્ચે નિર્ણાયક હોય છે. પરંતુ સમાન અથવા વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટનો ચુકાદો સમાંતર રીતે પ્રશ્નમાં આવેલી કોઈપણ બાબતનો પુરાવો નથી, ભલે તે તેમના અધિકારક્ષેત્રની અંદર હોય, ન તો આકસ્મિક રીતે ધ્યાનમાં લેવા યોગ્ય કોઈપણ બાબતનો પુરાવો છે, ન તો ચુકાદા પરથી દલીલ દ્વારા અનુમાન લગાવી શકાય તેવી કોઈપણ બાબતનો પુરાવો છે (આઇ.ડી,

પૃષ્ઠ ૬૪૫ (એસ.એલ.સી.) પર)"

૧૯. કોર્પસ જ્યુરિસ સેકન્ડમ (વોલ્યુમ ૩૪, પૃષ્ઠ ૭૪૩) માં પણ, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે: "રેસ જ્યુડિકેટા એ સાર્વત્રિક કાયદાનો એક નિયમ છે જે ન્યાયશાસ્ત્રની દરેક સુવ્યવસ્થિત સિસ્ટમમાં વ્યાપેલો છે અને તેને બે આધારો પર મૂકવામાં આવ્યો છે, જે સામાન્ય કાયદાના વિવિધ સિદ્ધાંતો (મેક્સિમ્સ) માં સમાવિષ્ટ છે; એક, જાહેર નીતિ અને આવશ્યકતા, જે મુકદ્દમાનો અંત આવે તેને રાજ્યના હિતમાં બનાવે છે; બીજું, વ્યક્તિ માટે મુશ્કેલી કે સમાન કારણસર તેને બે વાર પરેશાન ન કરવો જોઈએ." (ઇબિડ, હેલ્સબરીઝ લોઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ, ત્રીજી આવૃત્તિ, વોલ્યુમ ૧૫, પૃષ્ઠ ૧૮૫ પણ જુઓ)

૨૦. એ લાંબા સમયથી સ્થાપિત છે કે જોકે કોડની કલમ ૧૧ સીધી રીતે રીટ અરજીઓને લાગુ પડતી નથી, તેમ છતાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ અથવા અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની રીટ કાર્યવાહીમાં વિવાદિત બાબતોના નિર્ણયોને સમાન પક્ષકારો વચ્ચેની સમાન વિવાદિત બાબતો પર અનુગામી અરજીઓ અથવા નિયમિત દાવાઓમાં રેસ જ્યુડિકેટા તરીકે કામ કરતા રોકવા માટે કોઈ યોગ્ય આધાર નથી અને આ રીતે સંપૂર્ણ મુકાબલા પછી નિર્ણયની અંતિમતાના સિદ્ધાંતને મર્યાદિત અસર આપવા માટે. [શર્મા વિરુદ્ધ કૃષ્ણ સિન્હા, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૦ એસ.સી. ૧૧૮૬]

૨૧. શર્મા વિરુદ્ધ કૃષ્ણ સિન્હા (ઉપર મુજબ) માં, પ્રથમ વખત, સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે રેસ જ્યુડિકેટાનો સામાન્ય સિદ્ધાંત ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી રીટ અરજીઓને પણ લાગુ પડશે. આમ, જો એકવાર બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી કોર્ટ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવે, તો અનુગામી અરજી બાધિત છે" [એમાલગમેટેડ કોલકલ્ડ્સ વિરુદ્ધ જનપદ સભા, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૪ એસ.સી. ૧૦૧૩]. સમાન રીતે, જો પક્ષકાર દ્વારા અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરાયેલી રીટ અરજીને ગુણદોષના આધારે: મુકાબલાની બાબત તરીકે ગણવામાં આવે અને ફગાવી દેવામાં આવે, તો આ રીતે ઉચ્ચારવામાં આવેલો નિર્ણય પક્ષકારોને બંધનકર્તા રહેશે જ્યાં સુધી તેને અપીલમાં અથવા બંધારણ હેઠળ માન્ય અન્ય યોગ્ય કાર્યવાહીમાં સુધારવામાં અથવા ઉલટાવવામાં ન આવે. પક્ષકાર માટે સદર ચુકાદાને અવગણીને સમાન હકીકતો પર અને સમાન અથવા સમાન આદેશો અથવા રીટ મેળવવા માટે ફરીથી અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટમાં અથવા અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટમાં જવાનું ખુદ્દું રહેશે નહીં. [દરિયાઓ વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૧ એસ.સી. ૧૪૫૭].

૨૨. તે સુસ્થાપિત છે કે રેસ જ્યુડિકેટા તરીકે કામ કરવા માટે, તારણ અગાઉના દાવામાં સીધી અને નોંધપાત્ર રીતે મુદ્દામાં રહેલી બાબતનો નિકાલ કરતું હોવું

જોઈએ અને તે દાવાની સુનાવણી કરતી કોર્ટ દ્વારા મુદ્દાને સાંભળીને અંતિમ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોવો જોઈએ. સીધી અને નોંધપાત્ર રીતે મુદ્દામાં રહેલી બાબત નક્કી કરવાના હેતુ માટે સમાંતર અથવા આકસ્મિક રીતે મુદ્દામાં રહેલી બાબતને રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલનો આધાર બનાવી શકાય નહીં.

૨૩. તે સુસ્થાપિત છે કે રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ કરવી અને સાબિત કરવી પડે છે. તે હેતુ માટે, દલીલ કાર્યવાહીના યોગ્ય તબક્કે ઉઠાવવી જોઈએ. જે પક્ષકારને રેસ જ્યુડિકેટાના બાધથી પ્રભાવિત કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે તેને તેની વિરુદ્ધ નક્કી થવાની સંભાવનાવાળા મુદ્દાની નોટિસ હોવી જોઈએ અને તેને આવી દલીલ સામે પોતાનો બચાવ રજૂ કરવાની તક મળવી જોઈએ. [નાઝીમ અલી વિરુદ્ધ અંજુમન ઇસ્લામિયા, (૧૯૯૯) ૩ એસ.સી.સી. ૯૧]. વધુમાં, રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ એવી છે જેને પક્ષકાર જતી કરી શકે છે. તેથી, કોર્ટ પ્લીડિંગ્સમાં અથવા મુદ્દાઓમાં તેને યોગ્ય રીતે ઉઠાવવામાં આવી નથી તેવા આધાર પર રેસ જ્યુડિકેટાના પ્રશ્નમાં જવાનો ઇનકાર કરી શકે છે [મથુરા પ્રસાદ વિરુદ્ધ ડોસીબાઈ, (૧૯૭૦) ૧ એસ.સી.સી. ૬૧૩]. વળી, જો કોઈ પક્ષકાર જ્યારે તેણે દલીલ ઉઠાવવી જોઈતી હતી ત્યારે દલીલ ઉઠાવતો નથી, તો કલમ ૧૧ ના ખુલાસા ૪ હેઠળ, તેને સીધી અને નોંધપાત્ર રીતે મુદ્દામાં હોવાનું અને રચનાત્મક રીતે તેની વિરુદ્ધ અંતિમ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોવાનું માનવામાં આવશે. બચાવમાં ઉઠાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, કોર્ટ આપમેળે રેસ

જ્યુડિકેટાની દલીલ નક્કી કરી શકતી નથી. [કટ્ટા વિરુદ્ધ પોકુરી, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૦ એ.પી. ૨૫૮].

૨૪. પરંતુ, તે એટલું જ સુસ્થાપિત છે કે મર્યાદાની દલીલની જેમ રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ એ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને સંબંધિત છે જે કાર્યવાહી ચલાવે છે. તેને ઉઠાવનાર પક્ષકારની તરફેણમાં આ દલીલનું તારણ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને દૂર કરશે [પાંડુરંગ ઘોંડી વિરુદ્ધ મારુતિ હરિ, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૬ એસ.સી. ૧૫૩]. તેથી. જો રેકૉર્ડ પર પૂરતી સામગ્રી હોય તો અપીલ કોર્ટ દ્વારા પણ રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાય છે [પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ બી.ડી. કૌશલ, (૧૯૭૦) ૩ એસ.સી.સી. ૬૫૬]. બી.ડી. કૌશલ (ઉપર મુજબ) માં, રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ પ્રતિવાદી દ્વારા લેખિત જવાબમાં ખાસ ઉઠાવવામાં આવી ન હતી કે કોર્ટ દ્વારા કોઈ મુદ્દો ઘડવામાં આવ્યો ન હતો. પરંતુ તમામ જરૂરી હકીકતો રેકૉર્ડ પર હતી અને પક્ષકારોના ધ્યાનમાં હતી અને કોર્ટ દ્વારા તપાસવામાં આવી હતી. આવા સંજોગોમાં, વાદીઓની દલીલને નકારી કાઢતા પ્રતિવાદીઓને દલીલ ઉઠાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

૨૫. સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું: “જોકે લેખિત જવાબમાં કોઈ ચોક્કસ દલીલ લેવામાં આવી ન હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ મુદ્દો ઘડવામાં આવ્યો ન હતો પરંતુ જરૂરી હકીકતો પક્ષકારોના ધ્યાનમાં હતી અને કોર્ટ દ્વારા તપાસવામાં આવી

હતી... અમે એ સમજવામાં સંપૂર્ણપણે અસમર્થ છીએ કે ઉપરોક્ત સંજોગોમાં જ્યારે મુદ્દો સમગ્ર સમય દરમિયાન વિચારણા અને ચર્ચા હેઠળ હતો ત્યારે તેને જતો કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન કેવી રીતે ઉદ્ભવી શકે અને હાઈકોર્ટ સમક્ષ તે મુદ્દા પર ભાર મૂકતા અપીલકર્તાને કેવી રીતે અટકાવી શકાય” [કૃષ્ણ ચંદ વિરુદ્ધ ચલ્લા રામન્ના, એ.આઈ.આર. ૧૯૩૨ પી.સી. ૫૦,૫૧]

૨૬. જે પક્ષકાર એવી દલીલ કરે છે કે અગાઉનો નિર્ણય પક્ષકારો વચ્ચે રેસ જ્યુડિકેટા તરીકે કામ કરે છે તેના પર સાબિતીનો બોજો રહેલો છે. તેણે સ્થાપિત કરવું પડશે કે અનુગામી દાવામાં મુદ્દામાં રહેલી બાબત અગાઉના દાવામાં પણ મુદ્દામાં હતી અને સક્ષમ કોર્ટ દ્વારા સમાન પક્ષકારો વચ્ચે તેની સુનાવણી કરવામાં આવી હતી અને અંતિમ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો [તારિણી ચરણ વિરુદ્ધ કેદાર નાથ, એ.આઈ.આર. ૧૯૨૮ કલકત્તા ૭૭૭].

૨૭. તારિણી ચરણ (ઉપર મુજબ) ના અગ્રણી કેસમાં, કુલ બેન્ચ વતી બોલતા, રેન્ડિન, સી.જે. એ જણાવ્યું હતું:

“ભારતમાં, તમામ સંજોગોમાં, રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ લેનાર પક્ષકારે એ દર્શાવવું પડે છે કે સીધી અને નોંધપાત્ર રીતે મુદ્દામાં રહેલી બાબત અગાઉના દાવામાં સીધી અને નોંધપાત્ર રીતે મુદ્દામાં રહી છે અને તેની સુનાવણી કરવામાં આવી છે અને અંતિમ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.”

[બોમ્બે પ્રાંત વિરુદ્ધ અમદાવાદ મ્યુનિસિપાલિટી, એ.આઈ.આર.
૧૯૫૪ બોમ્બે ૧].

૨૮. આમ, રેસ જ્યુડિકેટની દલીલ કરનાર વ્યક્તિ પર એ દર્શાવવાની જવાબદારી રહેલી છે કે અગાઉના દાવામાં આ બાબત મુદ્દામાં હતી અને કોર્ટે અગાઉની કાર્યવાહીમાં તેની તરફેણમાં નિર્ણય લીધો હતો. તે ચુકાદા અને હુકમનામાની નકલ અથવા એવા દસ્તાવેજો રજૂ કરીને આ કરી શકે છે જે કેસને કલમ ૧૧ હેઠળ લાવશે. માત્ર પોકળ દાવો પૂરતો નથી. [જગત કિશોર વિરુદ્ધ પરમેશ્વર સિંઘ, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૧ પટના ૩૪૮]

૨૯. સુપ્રીમ કોર્ટના મતે, રેસ જ્યુડિકેટનો પ્રશ્ન નક્કી કરવા માટેની શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિ એ છે કે પહેલા તેમના અગાઉના દાવાઓના પ્લીડિંગ્સમાં પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો કેસ નક્કી કરવો, અને પછી એ શોધવું કે ચુકાદાઓ દ્વારા શું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું જે રેસ જ્યુડિકેટ તરીકે કામ કરે છે.

૩૦. તે સુસ્થાપિત દરખાસ્ત છે કે રેસ જ્યુડિકેટનો સિદ્ધાંત માત્ર બે અલગ-અલગ કાર્યવાહીઓ વચ્ચે જ લાગુ પડશે નહીં પરંતુ સમાન કાર્યવાહીના વિવિધ તબક્કે પણ લાગુ પડશે. આ સંબંધમાં, અમે સત્યાધ્યાન ઘોસાલ અને અન્ય વિરુદ્ધ શ્રીમતી દેવરાજીન દેબી અને અન્ય, ૧૯૬૦ એ.આઈ.આર. (એસ.સી.)

૯૪૧ ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ, જ્યાં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું;

"૭. રેસ જ્યુડિકેટાનો સિદ્ધાંત ન્યાયિક નિર્ણયોને અંતિમ સ્વરૂપ આપવાની જરૂરિયાત પર આધારિત છે. તે જે કહે છે તે એ છે કે એકવાર બાબતનો ન્યાયિક નિર્ણય થઈ જાય, તો તેના પર ફરીથી ન્યાયિક નિર્ણય લેવામાં આવશે નહીં. પ્રાથમિક રીતે તે અગાઉના મુકદ્દમા અને ભવિષ્યના મુકદ્દમા વચ્ચે લાગુ પડે છે. જ્યારે કોઈ બાબત- ભલે હકીકતનો પ્રશ્ન હોય કે કાયદાનો પ્રશ્ન- એક દાવા અથવા કાર્યવાહીમાં બે પક્ષકારો વચ્ચે નક્કી કરવામાં આવી હોય અને નિર્ણય અંતિમ હોય, કાં તો એટલા માટે કે કોઈ ઉચ્ચ કોર્ટમાં અપીલ કરવામાં આવી ન હતી અથવા એટલા માટે કે અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી હતી, અથવા કોઈ અપીલ થતી નથી, તો કોઈ પણ પક્ષકારને સમાન પક્ષકારો વચ્ચે ભવિષ્યના દાવા અથવા કાર્યવાહીમાં ફરીથી બાબત પર ચર્ચા કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. રેસ જ્યુડિકેટાનો આ સિદ્ધાંત સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૧ દાવાઓના સંબંધમાં સમાવિષ્ટ છે; પરંતુ જ્યાં કલમ ૧૧ લાગુ પડતી નથી, ત્યાં પણ મુકદ્દમામાં અંતિમતા પ્રાપ્ત કરવાના હેતુ માટે કોર્ટો દ્વારા રેસ જ્યુડિકેટાનો સિદ્ધાંત લાગુ કરવામાં આવ્યો છે. આનું પરિણામ એ છે કે મૂળ કોર્ટ તેમજ કોઈપણ ઉચ્ચ કોર્ટે ભવિષ્યના

કોઈપણ મુકદ્દમામાં એ આધાર પર આગળ વધવું જોઈએ કે અગાઉનો નિર્ણય સાચો હતો.

૮. રેસ જ્યુડિકેટાનો સિદ્ધાંત એક જ મુકદ્દમાના બે તબક્કાઓ વચ્ચે પણ એટલી હદે લાગુ પડે છે કે કોઈ કોર્ટ, પછી ભલે તે ટ્રાયલ કોર્ટ હોય કે ઉચ્ચ કોર્ટે અગાઉના તબક્કે કોઈ બાબત એક રીતે નક્કી કરી હોય, તો પક્ષકારોને સમાન કાર્યવાહીના અનુગામી તબક્કે ફરીથી તે બાબત ઉઠાવવાની મંજૂરી આપશે નહીં. શું આનો અર્થ એ થાય છે કે કારણ કે મુકદ્દમાના અગાઉના તબક્કે કોઈ કોર્ટે વચગાળાની બાબત એક રીતે નક્કી કરી છે અને તેમાંથી કોઈ અપીલ કરવામાં આવી નથી અથવા કોઈ અપીલ થતી નથી, તેથી ઉચ્ચ કોર્ટ સમાન મુકદ્દમાના પછીના તબક્કે તે બાબત પર ફરીથી વિચાર કરી શકતી નથી?" ઉપરોક્ત મુદ્દા પરના ચુકાદાઓ અસંખ્ય છે અને તેના પર પુનર્વિચારની જરૂર નથી. અજય મોહન અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે આ જ સિદ્ધાંતોનો પુનરોચાર કર્યો. આગળનો મુદ્દો જે ઉદ્ભવે છે તે એ છે કે શું રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ એ કાયદાનો શુદ્ધ પ્રશ્ન છે કે નહીં. ગુરુચરણ સિંહ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ઠરાવ્યા મુજબ અંતિમ આશ્રયની કોર્ટ સમક્ષ પણ કાયદાનો પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય છે તેવી શ્રી બેનર્જની દલીલ પર પુનર્વિચારની જરૂર નથી. કાયદાનો પ્રશ્ન, જે કેસના મૂળ પર પ્રહાર કરે છે જો કોઈ

વધુ હકીકતો અથવા પુરાવા અથવા દસ્તાવેજો રજૂ કરવાની જરૂર ન હોય, તો તેને પ્રથમ વખત સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ પણ ઉઠાવી શકાય છે. કાયદાની ઉપરોક્ત સુસ્થાપિત દરખાસ્તની લાગુ પડવાને આકર્ષવા માટે, એવું ઠરાવવું જોઈએ કે રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ એ કાયદાનો શુદ્ધ પ્રશ્ન છે અને હકીકતનો પ્રશ્ન પણ નથી.

રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ પ્રક્રિયાગત કાયદામાંથી ઉદ્ભવે છે પરંતુ વાસ્તવમાં, તે મૂળભૂત કાયદો છે કારણ કે ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત લાગુ કરીને કોર્ટ દ્વારા મુકદ્દમેદારના અધિકારનો ઇનકાર કરવામાં આવે છે. રેસ જ્યુડિકેટા અને ઇશ્યુ એસ્ટોપેલ અથવા કોઝ ઓફ એક્શન એસ્ટોપેલ વચ્ચે તફાવત છે. જો પક્ષકારો વચ્ચે તે અંતિમ સ્વરૂપ પામી હોય તો રેસ જ્યુડિકેટા કોર્ટને લિસ (વિવાદ) નક્કી કરવા માટે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતા અટકાવે છે અને, તેથી, તે એક અલગ પ્રકારનો એસ્ટોપેલ છે એટલે કે સમજૂતી દ્વારા એસ્ટોપેલ જ્યારે ઇશ્યુ એસ્ટોપેલ પક્ષકારો સામે લાગુ કરવામાં આવે છે. [(જુઓ ભાનુ કુમાર જૈન વિરુદ્ધ અર્યના કુમાર અને અન્ય, (૨૦૦૫) ૧ એસ.સી.સી. ૭૮૭)].

લોર્ડ ડિપ્લોક, જે; એ થોડે વિરુદ્ધ થોડે (૧૯૬૪) ૧ ઓલ ઇ.આર. ૩૪૧ માં આ શબ્દોમાં વ્યાખ્યાયિત કરે છે:

"કોઝ ઓફ એક્શન એસ્ટોપેલ, એ છે જે દાવાના પક્ષકારને અન્ય પક્ષકાર સામે, કોઈ ચોક્કસ કોઝ ઓફ એક્શનના અસ્તિત્વનો દાવો કરતા અથવા નકારતા અટકાવે છે, જેનું અસ્તિત્વ ન હોવું અથવા અસ્તિત્વ સમાન પક્ષકારો વચ્ચે અગાઉના મુકદ્દમામાં સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યું હોય. જો કોઝ ઓફ એક્શન અસ્તિત્વમાં હોવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હોય એટલે કે તેના પર ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હોય, તો એવું કહેવાય છે કે તે ચુકાદામાં ભળી ગયું છે. . . . જો તે અસ્તિત્વમાં ન હોવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હોય, તો અસફળ વાદી હવે એવો દાવો કરી શકતો નથી કે તે અસ્તિત્વમાં છે; તેને રેસ જ્યુડિકેટા દ્વારા અટકાવવામાં આવે છે."

૩૧. એ નિર્વિવાદ છે કે અપીલકર્તા રાજ્ય દ્વારા વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ ખાસ કરીને રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ કરવામાં આવી ન હતી. આ દલીલ આ કોર્ટ સમક્ષ અપીલમાં પ્રથમ વખત ઉઠાવવામાં આવી રહી છે. રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ માત્ર ખાસ કરીને કરવી જ ન જોઈએ પરંતુ પક્ષકારોના વર્તન દ્વારા કાર્યવાહીમાં લેવામાં આવી હોય તેવું લાગવું જોઈએ, જો પક્ષકાર રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ ઉઠાવતો નથી, તો એવું માનવામાં આવશે કે તેણે આવી દલીલ જતી કરી દીધી છે અને, તેથી, ઉચ્ચ ફોરમ સમક્ષ સમાન દલીલ ઉઠાવવાથી અટકાવવામાં આવશે. રેસ

જ્યુડિકેટાનો મુદ્દો એ કાયદા અને હકીકતનો મિશ્ર પ્રશ્ન છે. (જુઓ સુશીલ કુમાર મહેતા વિરુદ્ધ ગોવિંદ રામ બોહરા, ૧૯૯૦ ૧ એસ.સી.સી. ૧૯૫ જેને રામ હરખ વિરુદ્ધ હમીદ અહેમદ ખાન અને અન્ય, ૧૯૯૮ ૭ એસ.સી.સી. ૪૮૪ ના કેસમાં વધુ પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યો છે)

૩૨. અધિકાર જતો કરવો (વેવર) એ જાણીતા, અધિકાર અથવા લાભ, દાવો અથવા વિશેષાધિકારોનો ઇરાદાપૂર્વક અને/અથવા સભાનપણે ત્યાગ છે જે આવા ત્યાગ સિવાય, પક્ષકારે ભોગવ્યો હોત. વેવર એક્ટિવસેન્સ અથવા રેસ જ્યુડિકેટા પ્રક્રિયાગત કાયદામાંથી ઉદ્ભવે છે અને એવા કિસ્સામાં તેને લાગુ કરી શકાય નહીં જ્યાં કોર્ટ દ્વારા આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હોય જેને તે અંગે કોઈ સત્તા ન હોય. વેવર અથવા રેસ જ્યુડિકેટાનો સિદ્ધાંત કોર્ટને કાયદા હેઠળ અધિકારક્ષેત્ર આપતો નથી જે તેની પાસે ન હતું.

૩૩. જો પક્ષકાર રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ કરતો નથી કે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આવો પ્રશ્ન ઉઠાવતો નથી, તો એવું કહી શકાય કે તેણે પોતાની દલીલ જતી કરી દીધી છે અને તેને ઉચ્ચ ફોરમ સમક્ષ ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

૩૪. અમારો એવો મત છે કે રાજ્ય સરકાર વતી પ્રથમ વખત ઉઠાવવામાં આવેલી રેસ જ્યુડિકેટાની દલીલ કાયદામાં જાળવવા યોગ્ય નથી. અમે આવું કહી રહ્યા

છીએ કારણ કે લમી માર્ચ, ૧૯૯૫ ના રોજ નિર્ણીત સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ માં વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષનો મુદ્દો કાયદા અનુસાર કબજો લેવામાં આવ્યો હતો કે નહીં તે અંગેનો ન હતો. જ્યારે વિદ્વાન સિંગલ જજે લમી માર્ચ, ૧૯૯૫ ના રોજ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૧૧/૧૯૯૫ નક્કી કરી, ત્યારે કાયદો અમલમાં હતો. વર્ષ ૧૯૯૯ માં કાયદો રદબાતલ કરવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષનો મુદ્દો યુ.એલ.સી. એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ જમીનના અમુક ભાગને વધારાની ખાલી જમીન તરીકે જાહેર કરતા રાજ્ય સરકાર દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશની કાયદેસરતા અને માન્યતા પૂરતો મર્યાદિત હતો. જ્યારે કામુબેન દ્વારા આ બાબતને અપીલમાં લઈ જવામાં આવી, ત્યારે એપેલેટ કોર્ટે નોંધ્યું કે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા સમર્થન આપ્યા મુજબ મહેસૂલી સત્તાધિકારીઓના અનુક્રમે ૨૩મી મે, ૧૯૯૪ અને ૧૩મી ડિસેમ્બર, ૧૯૯૪ ના આદેશોમાં કોઈ ખામી ન હતી. એપેલેટ કોર્ટ તે તબક્કે અટકી શકી હોત અને અપીલ ફગાવી શકી હોત. જોકે, એપેલેટ કોર્ટ રાજ્ય વતી વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા કરવામાં આવેલ નિવેદન નોંધવા આગળ વધી જે, હકીકતમાં, અપીલના નિર્ણયના હેતુ માટે જરૂરી ન હતું. રાજ્ય વતી વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા કરવામાં આવેલ નિવેદન એવું હતું કે ૧૬મી ઓક્ટોબર, ૧૯૯૬ ના રોજ કબજો પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવ્યો હતો. તે જ સમયે, એપેલેટ કોર્ટે એ હકીકતની પણ નોંધ લીધી કે કામુબેને નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ માટે અરજી કરી હતી જે નકારી કાઢવામાં આવી હતી અને જેની સામે સ્પેશિયલ સિવિલ

એપિલકેશન, એટલે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૩૧૧૯/૨૦૦૩ પેનિંગ હતી. છેવટે, અપીલ ફગાવી દેતી વખતે, એપેલેટ કોર્ટ અવલોકન કર્યું કે વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા કરવામાં આવેલા નિવેદનને ધ્યાનમાં રાખીને કબજો પણ લઈ લેવામાં આવ્યો હોવાથી, આક્ષેપિત આદેશોની શુદ્ધતા તપાસવાનું કોઈ યોગ્ય કારણ ન હતું. અપીલ ફગાવી દેતી વખતે એપેલેટ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલ આપું તારણ મૂળ અરજદારના માર્ગમાં આવી શકે કે કેમ, વધુ ખાસ કરીને, જ્યારે મૂળ અરજદારનો કેસ એવો છે કે કબજો હંમેશા તેની પાસે જ રહ્યો છે.

૩૫. અમારો એવો મત છે કે કબજાની હકીકત પર ગુણદોષના આધારે કોઈ નિર્ણય ન હતો જેને પક્ષકારો વચ્ચે અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું હોવાનું કહી શકાય. જો વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા કોઈ નિવેદન કરવામાં આવે, અને આપું નિવેદન આદેશમાં નોંધવામાં આવે, તો શું તેનો, ત્યારબાદ, રેસ જ્યુડિકેટની દલીલ ઉઠાવવાના હેતુ માટે ઉપયોગ કરી શકાય? અમે દિલગીર છીએ, અમે રાજ્ય સરકાર વતી કરવામાં આવેલી આવી દલીલની પ્રશંસા કરવાની સ્થિતિમાં નથી.

૩૬. સુપ્રીમ કોર્ટ વિપિનચંદ્ર વાડીલાલ બાવીશી (મૃતક) કાનૂની પ્રતિનિધિઓ મારફતે અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૬) ૪ એસ.સી.સી. ૫૩૧ ના કેસમાં સમાન હકીકતોમાં, ફકરા-૨૭ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું;

“૨૭. સામાવાળા રાજ્ય તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલની એ રજૂઆત કે રિટ અરજી રેસ જ્યુડિકેટા દ્વારા બાધિત છે તે પણ કાયદામાં જાળવવા યોગ્ય નથી. અમારા સુવિચારિત મતે, અપીલકર્તા જમીન માલિકોને પ્રશ્ન હેઠળની જમીનમાંથી બેદખલ કરવામાં આવ્યા હતા કે કેમ અને તેના પર રિપીલ એક્ટની શું અસર થાય છે તે પ્રશ્ન અગાઉની રિટ અરજીમાં મુદ્દો ન હતો અને, તેથી, એવું ઠરાવી શકાય નહીં કે વર્તમાન રિટ અરજી રેસ જ્યુડિકેટા અથવા કન્સ્ટ્રિક્ટવ રેસ જ્યુડિકેટા દ્વારા બાધિત છે.”

૩૭. યુ.પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ હરિ રામ, ૨૦૧૩ (૪) એસ.સી.સી. ૨૮૦ માં સુપ્રીમ કોર્ટે એ પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યો કે શું કાયદાની કલમ ૧૦(૩) હેઠળ વધારાની જમીનનું ડીમ્ડ નિહિત થવું એ ડી ફેક્ટો કબજો લેવા સમાન હશે જે જમીન માલિકોને અર્બન લેન્ડ (સીલિંગ એન્ડ રેગ્યુલેશન) રિપીલ એક્ટ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૪ હેઠળના સેવિંગ કલોઝના લાભથી વંચિત કરશે. સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું;

“૩૫. જો કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળની બે ડીમિંગ જોગવાઈઓ દ્વારા ડી ફેક્ટો કબજો પહેલેથી જ રાજ્ય સરકારને સોંપવામાં આવ્યો હોય, તો કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ “જ્યાં કોઈ જમીન નિહિત કરવામાં આવે છે” તે અભિવ્યક્તિનો

ઉપયોગ કરવાની કોઈ જરૂર નથી. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ કબજો સમર્પિત કરવો અથવા તબદીલ કરવો એ સ્વૈચ્છિક હોઈ શકે છે જેથી વ્યક્તિને કાયદાની કલમ ૧૧ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ વળતર વહેલી તકે મળી શકે. એકવાર કબજો સ્વૈચ્છિક રીતે સમર્પિત કરવામાં આવતો નથી અથવા સોંપવામાં આવતો નથી, તો રાજ્ય સરકારે કબજો સમર્પિત કરવા અથવા સોંપવા માટે કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ લેખિતમાં નોટિસ જારી કરવી જરૂરી છે. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) શાંતિપૂર્ણ રીતે કબજો સમર્પિત કરવાની અને સોંપવાની સ્થિતિની કલ્પના કરે છે જ્યારે કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવાની સ્થિતિને ધ્યાનમાં લે છે. બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવો.

૩૬. કાયદો બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવાની જોગવાઈ કરે છે પરંતુ ત્યારે જ જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળના આદેશનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે અથવા નિષ્ફળ જાય. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) ફરીથી “કબજા” વિશે વાત કરે છે જે કહે છે કે, જો કોઈ વ્યક્તિ પેટા-કલમ (૫) હેઠળ કરવામાં આવેલા આદેશનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે છે અથવા નિષ્ફળ જાય છે, તો સક્ષમ સત્તાધિકારી રાજ્ય સરકારને આપવા માટે ખાલી જમીનનો કબજો લઈ શકે છે અને તે હેતુ માટે, જરૂરી હોય તેવા બળનો ઉપયોગ

કરી શકાય છે. તેથી, પેટા-કલમ (૬), એવી સ્થિતિની વિચારણા કરે છે કે જેમાં વ્યક્તિ પેટા-કલમ (૫) હેઠળના આદેશનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરે છે અથવા નિષ્ફળ જાય છે, જે કિસ્સામાં સક્ષમ સત્તાધિકારી બળના ઉપયોગ દ્વારા કબજો લઈ શકે છે. તેથી, જમીનનો બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવાનો આશરો એવી સ્થિતિમાં જ લેવામાં આવે છે જે કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) હેઠળ આવે છે અને પેટા-કલમ (૫) હેઠળ નહીં. તેથી, પેટા-કલમ (૫) અને (૬), બંને પરિસ્થિતિઓની કાળજી લે છે એટલે કે નોટિસ આપીને કબજો લેવો, જે “શાંતિપૂર્ણ કબજો છોડવો” છે અને કલમ ૧૦(૫) હેઠળ કબજો સમર્પિત કરવામાં અથવા આપવાનો ઇનકાર કરવા પર, કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) હેઠળ “બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવો”.

૩૭. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૫) અને (૬) હેઠળ નોટિસ આપવાની આવશ્યકતા ફરજિયાત છે. જો કે તેમાં “શકે છે” શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે, બંને પેટા-કલમોમાં “શકે છે” શબ્દને “જોઈએ” તરીકે સમજવો જોઈએ કારણ કે કાયદાના અમલનું કાર્ય સોંપાયેલ કોર્ટ એ નક્કી કરવાની જરૂર છે કે કાયદાકીય મંડળ જરૂરિયાતનો અમલ કરવામાં નિષ્ફળતાથી ક્યા પરિણામો ઈચ્છતું હતું. કલમ ૧૧ ની પેટા-કલમ (૫) અથવા પેટા-કલમ (૬) હેઠળ નોટિસ જારી ન કરવાની અસર એ છે કે તેના પરિણામે જમીન

માલિકને નોટિસ વિના જમીનમાંથી બેદખલ કરી શકાય છે, તેથી,
“શકે છે” શબ્દને “જોઈએ” તરીકે વાંચવો જોઈએ.”

૩૮. બેન્ચે રિપીલ એક્ટની અસર અંગે વધુ વિચારણા કરી અને ઠરાવ્યું કે:-

“૪૧. ચાલો હવે કાયદાની કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૩) પર રિપીલ એક્ટ ૧૫/૧૯૯૯ ની કલમ ૩ ની અસર તપાસીએ. રિપીલ એક્ટ, ૧૯૯૯ એ કાયદા ૩૩/૧૯૭૬ ને સ્પષ્ટપણે રદબાતલ કર્યો છે. રિપીલ એક્ટના ઉદ્દેશ્યો અને કારણોનો ઉલ્લેખ આ ચુકાદાના અગાઉના ભાગમાં પહેલેથી જ કરવામાં આવ્યો છે. જોકે, રિપીલ એક્ટમાં એક સેવિંગ ક્લોઝ જાળવી રાખવામાં આવ્યો છે. કોઈ કાયદો રદ થાય તે પહેલાં તેની હેઠળ કોઈ અધિકાર પ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યો છે કે જવાબદારી ઉઠાવવામાં આવી છે કે કેમ તે પ્રશ્ન દરેક કિસ્સામાં કાયદાના અર્થઘટન અને ચોક્કસ કેસની હકીકતો પર આધારિત રહેશે.

૪૨. કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ જમીનનું માત્ર નિહિત થયું રાજ્ય સરકારને ખાલી જમીનનો ડી ફેક્ટો કબજો મેળવવાનો કોઈ અધિકાર પ્રદાન કરશે નહીં, સિવાય કે ૧૮-૩-૧૯૯૯ પહેલાં ખાલી જમીનનું સ્વૈચ્છિક સમર્પણ થયું હોય. રાજ્યે સ્થાપિત કરવું પડશે કે ખાલી જમીનનું સ્વૈચ્છિક સમર્પણ અથવા કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ

(૫) હેઠળ શાંતિપૂર્ણ કબજાનું સમર્પણ અને સોંપણી અથવા કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૬) હેઠળ બળજબરીથી કબજો છીનવી લેવામાં આવ્યો છે. આમાંથી કોઈ પણ પરિસ્થિતિ સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળતા પર, જમીન માલિક અથવા ધારક રિપીલ એક્ટની કલમ ૪ ના લાભનો દાવો કરી શકે છે. આ અપીલમાં રાજ્ય સરકાર તેમાંથી કોઈ પણ પરિસ્થિતિ સ્થાપિત કરી શકી નથી અને તેથી હાઈકોર્ટ એ ઠરાવવામાં સાચી છે કે સામાવાળા રિપીલ એક્ટની કલમ ૪ નો લાભ મેળવવા માટે હકદાર છે.

૪૩. તેથી, અમને હાઈકોર્ટના ચુકાદામાં કોઈ ખામી જણાતી નથી અને તે મુજબ અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે અને અન્ય અપીલો પણ. રિપીલ એક્ટ અમલમાં આવતા પહેલા સામાવાળાઓને બેદખલ કરવામાં આવ્યા હતા તે દર્શાવવા રાજ્ય દ્વારા કોઈ દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી અને તેથી, સામાવાળાઓ રિપીલ એક્ટની કલમ ૪ નો લાભ મેળવવા હકદાર છે. જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ રહેશે નહીં.”

૩૯. હરિ રામ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ઉપરોક્ત નિર્ણયનો સંદર્ભ પાછળથી વિપિનચંદ્ર વાડીલાલ બાવીશી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપવામાં આવ્યો છે અને તેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

૪૦. એકવાર અમે એવું ઠરાવીએ કે રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંતની દલીલ કાયદામાં

જાળવવા યોગ્ય નથી, તો અમને મૂળ રેકૉર્ડના અભ્યાસ પર વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા હકીકતના તારણોમાં દખલગીરી કરવી મુશ્કેલ લાગે છે. વિદ્વાન સિંગલ જજે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં અવલોકન કર્યું છે કે યુ.એલ.સી. સત્તાવાળાઓ પાસેથી મૂળ રેકૉર્ડ મંગાવવામાં આવ્યો હતો, અને તેના અભ્યાસ પરથી એવું જાણવા મળ્યું હતું કે કાયદા અનુસાર કબજો લેવામાં આવ્યો હોવાનું દર્શાવવા માટે કંઈ ન હતું. ઉપર ઉલ્લેખિત આવા સંજોગોમાં, અમારો મત છે કે અમારે વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદામાં દખલગીરી કરવી જોઈએ નહીં.

૪૧. કામુબેનને મુકદ્દમા માટે અજાણ્યા કહી શકાય કે કેમ વગેરે જેવી દલીલો આ અપીલમાં પ્રથમ વખત ઉઠાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ આવી કોઈ દલીલો કરવામાં આવી ન હતી. વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષનો મુદ્દો એ હદ સુધી મર્યાદિત હતો કે કાયદો રદ થવાની તારીખે કામુબેન પ્રશ્ન હેઠળની જમીનના વાસ્તવિક ભૌતિક કબજામાં હતા કે નહીં. આ સંબંધમાં હકીકતનું તારણ, જે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું છે, તે એ છે કે કાયદો રદ થવાની તારીખે કામુબેન પ્રશ્ન હેઠળની જમીનના વાસ્તવિક ભૌતિક કબજામાં હતા અને, આવા સંજોગોમાં, યુ.એલ.સી. કાર્યવાહી ત્યારપછી રદબાતલ થઈ ગઈ હોવાનું કહી શકાય. જો અમારે આ ચુકાદો એક છેલ્લા અવલોકન સાથે પૂરો કરવાનો હોય, તો અમે કહીશું કે હાથ પરનો કેસ કાગળ પરના કબજાનો છે અને તેનાથી વિશેષ કંઈ નથી.

૪૨. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

૪૩. મુખ્ય બાબતમાં પસાર કરાયેલા આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, સ્ટે માટેની સિવિલ એપિલિકેશન પણ ટકી શકતી નથી અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(જે. બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

(વીરશંકુમાર બી. માયાણી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DI એસ.સી.LAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====